

naš tednik

LETO XXXI. — Številka 27

5. julija 1979

Cena 4.— šil. (5 din)

Poštnina plačana v gotovini
Erscheinungsort Klagenfurt

Celovec

P. b. b.

Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

Črna gora še potrebuje našo pomoč

Z vsoto, ki smo jo nabrali, želimo v Črni gori pomagati najbolj prizadetim. Lepa vsota, 300.000 šilingov, kaže, da so koroški Slovenci voljni pomagati prizadetim strašnega potresa. Vnovič prosimo, da po svojih zmožnostih darujete na konto Našega tednika pri Zvezi slovenskih zadrug, štev. 3350, čim več se bo zbralo, tem bolj učinkovito bomo lahko pomagali.

Darovi za Črno goro:

Katarina Kuhar, Vinogradi 200.—, Štefan Lobnik, Tolsti vrh 130.—, N. J., Žitara vas 200.—, Valentina Marija Kušej, Šmihel 300.—, Jožef Perdacher, Škofiče 300.—, Nantej Pristovnik, Sele-Cerkev 2500.—, Jo-

hana Wurzer, Drevlje 100.—, Joško Skamlič, Beljak 200.—, Mirko Srienec, Sinča vas 300.—, Pavle Ramusch, Podgorje 100.—, H. P., Gradec 200.—, N. N., Predarlška 500.—, Franjo Jernitz, Gradišćanska 100.—, Peter Tratar, Crgoviče 50.—, Neža Schellander, Moščenica 300.—, Janez Safran, Bilčovs 300.—, Matevž Rössmann, Reka 100.—, dr. Marica in Janko Urank, Celovec 500.—, Janez Markitz, Djekše 500.—, Valentin Mišic, Šmihel 150.—, Stanislava Pegrin, Selesajda 200.—, Terezija Merlišch, Borovlje 100.—, Ana Rastresen, Sinča vas 1000.—, Bartolomej Lampichler, Dvorec 200.—, Franc Simenc, Podravlje 150.—, Uršula Andrejčič, Bistrica v Rožu 100.—, Cecilija Kogoj, Strpna vas 200.—,

Marija, Helena in Andrej Bricman, Strpna vas 400.—, Kristo Srienec, Šmihel 500.—, Babica Sommerger 500.—, otroški vrtec šolskih sester v Šentpetru 200.—, Marija Zankl, Šmohor 300.—, mag. Slavka Hronek, Beljak 200.—, Franc Hudl, Kapla ob Dravi 600.—, N. N., Gluhiles 100.—, Katarina Ogris, Branča vas 60.—, Štefan Trampusch, Nonča vas 2000.—, Emilija Jernej, Možberk 10.—, Apolonija Rupitz, Grabalja vas 200.—, Margareta Rössmann, Reka 300.—, Valentin Dobeitz, Lepena 500.—, N. N., Grabalja vas 300.—, Maks Michor, Kotmara vas 1500.—, Pavla Mickl, Zoprače 50.—, Enotna lista Pliberk 1000.—, dr. Adalbert Kugler, Celovec 100.—, Lovrenc Bister, Svetna vas 100.—.

Uvodnik

7. julij nas poziva k enotnosti

Tri leta star bo 7. julija že tako imenovani „zakon o narodnih skupinah“. Toda tri leta se zvezna vlada in z njo vse v parlamentu in koroškem deželnem zboru zastopane stranke brezuspešno trudijo, da bi zakon tudi izvajale. Pravzaprav velja trud le eni sami točki: osvetom, ki jih koroški Slovenci podobno učinkovito kot ugotavljanje manjšine bojkotiramo.

Naj bo danes na tem mestu spet govora o nekaterih vzrokih, zakaj tako trdovratno odklanjamo sodelovanje v manjšinskih sosvetih. Ne gre namreč toliko za pravno vprašanje, ali bi priznali namen zakona ali ne, temveč gre za politično vprašanje, ali pomeni zakon o narodnih skupinah izpolnitev člena 7 in s tem zaščito manjšine ali pa revizijo državne pogodbe in dolgoročno asimilacijo manjšine. Mi ocenjujemo, da se iz nastanka zakona (tristrankarski sporazum), sklepanja zakona (proti upravičnim zahtevam prizadete manjšine) in izvajanja zakona (proti vsem pomislekom slovenske in hrvaške narodne skupnosti) da edinole sklepati, da ni v interesu odgovornih političnih dejavnikov v Avstriji, da bi se manjšine kot most med narodi ohranile, marveč, da bi se čim prej potopile v večinskem narodu.

Niti grožnja s politično in osebnimi izolacijo predstavnikov slovenske narodne skupnosti, niti vaba z denarjem ali osebnim prestižom nas ne bodo privedla do spremembe našega stališča; ključ nadaljnega rahvoja koroškega vprašanja ima v rokah vlada. Pomiritev vzdušja med manjšino na Koroškem še ni dana, če je manjšina trenutno tiho — pomiritev bo resnična, če bo manjšina s svojim položajem tudi zadovoljna. In to bo, če jo bo vlada priznala kot subjekt s polno življenjsko pravico, ki sam najbolje ve, kaj mu koristi in kaj ne. Ne potrebujemo varuhov — bodisi strank ali politikov, ki za nas mislijo in odločajo, — sami želimo biti nosilci svojih težej.

Tako torej tudi ob triletnici zakona o narodnih skupinah nimamo nobenega vzroka praznovati. Nasprotno: naj nam bo tudi ta obletnica opomin, da bomo v bodoče le v slogi in enotnosti dosegali uspehe — pa četudi pičle — vsakodnevna praksa je namreč v dokaz trditvi, da se večinske stranke ne brigajo za dobrobit manjšine, marveč edinole za svojo moč in oblast.

Obtožena Slovenca odklonila pomilostitev - politični procesi se nadaljujejo

Rdeča nit procesov proti pripadnikom slovenske manjšine na Koroškem se ni pretrgala. V sredo, 11. julija, bosta na dnevnem redu salzburškega deželnega sodišča dve glavni sodni obravnavi proti našim rojakom.

Ob 8.30 uri bo moral stopiti pred sodnika študent Janko Malle in ob 10.30 uri nastavljenec dr. Mirko Messner. Zagovarjati se morata zaradi „slovenskega ekstremizma“,

katerega jim državni tožilec očita, ker sta bila v nedeljo, 8. avgusta 1977, v Škocijanu, da bi si ogledala abwehrkämpferbundovsko „Denkmalenthüllung“. Med proslavo je Janko Malle dvignil transparent z napisom „SKUPNO PROTI NEONACIZMU“ — policija je to sodila med ekstremistična dejanja. Drugega obtoženca Mirka Messnerja sumijo, da je poskušal predrati policijski kordon, ker je baje

hotel priti do „rjavega slavoloka“. Tudi to je bil — kaj drugega kot — ekstremistični akt.

Iz zadržanja Malleja in Messnerja ni razvideti ekstremističnega dejanja, čeprav govorijo policijski akti vedno spet o slovenskih ekstremistih in o slovenskemu ekstremizmu.

Oba obtožena Slovenca sta možnost pomilostitve zveznega predsednika zavrnila, želita objektivni

proces in preložitve sodniškega postopka v Celovec, kjer jim pristojna (tudi po zakonu o narodnostnih skupinah) uradni slovenski jezik.

Novi mednarodni mejni prehodi med Avstrijo in Jugoslavijo

Natančno na sredi mostu, kjer teče nevidna črta državne meje med Jugoslavijo in Avstrijo je bila z govori podprta otvoritev novega mednarodnega mejnega prehoda Trate. Veljala je tudi za še tri druge meddržavne mejne prehode, ki so zadnjo soboto postali mednarodni — za Jurij, Gederovec in Radlje.

Avstrijska godba na pihala je zaigrala avstrijsko himno na jugoslovanski strani mostu čez Muro med Tratami in Cmurekom, jugoslovanska godba pa jugoslovansko himno na avstrijski strani.

Tako je Jugoslavija na severnem koncu meje dobila še bolj odprta vrata v svet, ki jo bodo povezovala z Evropi in Evropo z njo, obenem so se pa tudi vrata med Jugoslavijo in Avstrijo odprla bolj na široko, ker je prometna zveza med obema državama sedaj bistveno olajšana.

Deželna glavarja Štajerske in Koroške dr. Friedrich Nieldr ter Leopold Wagner in predsednik slovenskega Izvršnega sveta dr. Anton Vratuša ter predsednik hrvaškega Izvršnega sveta Petar Flekovič so s stikom rok potrdili otvoritev.

Deželni glavar Wagner govori v svoji deželni tiskovni službi, da so odnosi med Koroško in Slovenijo boljši kot jih širša javnost zaznava in prikazuje.

Za dobre odnose med Koroško in Slovenijo sta potrebna oba partnerja. Tudi Koroška bo morala resno začeti reševati vse odprte probleme. Mislimo na manjšinskega. Tu naj Wagner „postane aktiven“, če želi boljše kontakte ...

KABELSKA TELEVIZIJA TUDI V CELOVCU

V Celovcu mislijo izgraditi kabelsko televizijo. Celovski župan Guggenberger je predložil mestnemu senatu načrt o udeležbi mesta pri neki tozadevni družbi, pri kateri se bo udeležila tudi firma Philips.

Dosleden boj za naše pravice

Naši sodeželani radi vzamejo v usta besede o lepem sožitju in o enakopravnosti, dokazujejo nam Slovincem pa vedno spet, kako resno jemljejo te besede. Ali je to enakopravnost, če živimo Slovenci že več kot 1000 let avtohtono na koroškem ozemlju, če pa zahtevamo svoje vozovnice v slovenščini, nas ozmerjajo in „odslavljajo“ kam drugam.

NT je že poročal o „kolodvorskih dogodkih“. Prejšnjo soboto, 30. junija, so slovenski mladinci ponovno zahtevali svoje vozovnice v slovenščini — brez uspeha. Tudi takrat nastavljenec ÖBB niso bili voljni akceptirati slovenščino kot uradni jezik. Zaradi tega neupoštevanja slovenskega jezika je nastala velika gneča, ker se slovenski mladinci od okenc niso umaknili, tudi drugi vozači niso dobili kart.

Pri teh primerih gre za sramoten način ravnanja s sodeželani drugega jezika in to kljub temu, da je predlagal zvezni kancler dr. Bruno Kreisky, da je Slovincem treba dovoliti materinščino pri občevarjanju v javnih uradih. Ne glede na to, je uporaba materinščine garantirana tudi v pravih človekovih pravic.

Koroška dijaška zveza je protestirala na ÖBB-direkciji in zahtevala, da se nastavi na vseh kolodvorih dvojezičnega ozemlja nastavljenec, ki obvlada oba deželna jezika — tako slovenščino kot nemščino — in bi naj nosil tablico z napisom „SLO-VENSKO“, da naši rojaki vedo, na koga se je treba obrniti.

V kolikor bo direkcija te zahteve in predloge upoštevala, še ni jasno, na vsak način pa bomo v boju za enakopravnost in dvojezičnost na Koroškem došli.

Slovenski mladinci so v soboto na kolodvoru delili tudi letak KOROŠKE DIJAŠKE ZVEZE (KDZ). Letak je bil trojezičen, napisan v slovenščini, nemščini in angleščini.

Citiramo iz letaka: „Dragi vozači! Morda ste tudi Vi nekdo izmed tistih, ki bi radi kupili vozovnice, toda tega ne morete, ker Vam uslužbenci, ki so za to pristojni, to zavračajo. Mi, člani slovenske narodne skupnosti na Koroškem, smo že večkrat poskušali dobiti svojo vozovnico v materinščini, nakar smo bili prav na nečloveški način odslovljeni, pognali so nas tudi v besedi čez južno mejo. — Prodajalno okence se nato po navadi zapre z značilno mo-

dro tablico z napisom ‚Geschlossen‘. — Jasno izrekamo, da ta dogodek ni naperjen proti Vam, ne proti železniški direkciji, temveč je edinole izraz naše enakopravnosti našega materinskega jezika!“

Nič kolikokrat smo že brali v koroškem in avstrijskem tisku, kako se zavzema Avstrija za človekove pravice v drugih deželah. Gotovo bi bilo pametno, da bi si ogledali malo svojo lastno deželo, kjer ni vse zlato, kar se svetli. Vprašljivo je, ali je ravnanje kot ga kaže ÖBB proti koroškim Slovincem v skladu s človekovimi pravicami.

Na Koroškem so še vedno sile na delu, ki razdvojajo oba naroda in preprečujejo spravo.

KOROŠKA DIJAŠKA ZVEZA je ponovno obsodila to diskriminacijo in poziva vse k mirnemu sožitju obeh narodov na Koroškem.

SESTANEK OPEC

ŽENEVA. — Pred kratkim je imela svoj redni sestanek OPEC pod predsedstvom naftnega ministra Združenih arabskih emiratov Oteibe v Ženevi, kjer so razpravljali o podražitvi nafte. Kuvajt zahteva najmanj 20-dolarsko podražitev, njemu se je pridružil Iran. Saudska Arabija pa ne bo v nobenem primeru preseгла 18 dolarjev.

Pred vrhom sedmih največjih industrijskih dužav v Tokiu in sestankom proizvajalcev in porabnikov nafte v Londonu se zastavlja vprašanje, ali lahko članice OPEC kar dvignejo „uradne cene“ za 26%, ko so jih marca že dvignile za 9%?

Članice OPEC morajo seveda računati z možnimi posledicami.

PROBLEM BEGUNCEV

TOKIO. — Amerika je odgovorna za vietnamski problem beguncev, zaradi tega jih naj sprejme. To je izjavil vietnamski namestnik zunanjega ministra Nguyen Co Thach pred japonskimi žurnalisti v Tokiu. Medtem ko v vsakodnevih izjavah iz celega sveta Vietnam ostro obsojajo, je trdil Co Thach, da so begunci Vietnamci in Kitajci, ki so sodelovali z Amerikanci. Oni da zapustijo deželo zaradi tega, ker zdaj ne morejo več izkoristiti prebivalstva. Neki visoki kitajski politik pa je izjavil, da Vietnam ravna z begunci prav tako kot so ravnali nacisti v tretjem rajhu z Židi.

20. in 21. julija bo konferenca o beguncih v Ženevi.

POMOČ UNESCO ČRNI GORI

Trije eksperti UNESCO, ki so si ogledali poškodbe na kulturno-historičnih spomenikih Črne gore, so predložili UNESCO poročilo in predloge, kako bi se lahko poravnale poškodbe, ki so nastale zaradi katastrofalnega potresa. Poročila so bila razposlana predstavnikom Črne gore in jugoslovanski federaciji.

UNESCO namerava tudi posneti film za lastno uporabo o poškodbah spomenikov. V prizadetem območju Črne gore je zdaj ekspert UNESCO, ki skupno z organizacijo za varstvo spomenikov federativne republike Črne gore sestavlja seznam, koliko strokovnih kadrov je potrebnih, ki bodo restavrirali spomenike.

DVOJEZIČNI NAPISI NA MADŽARSKEM

SZOMBATHELY. — Dvo- in večjezična naselja v Ljudski republiki Madžarski dobivajo dvojezične topografske table. V Železni županiji, kjer živijo Slovenci, Hrvati in Nemci so postavili 19 dvojezičnih napisov, ki se od dvojezičnih krajevnih označb npr. v Jugoslaviji ločijo po tem, da imajo dve tabli, ne pa napis na eni v vseh jezikih.

Za vso Madžarsko so določili enako obliko, table pa razpošiljajo iz Budimpešte. Baje so v Železni županiji postavili dvojezične topografske napise, pred vsemi vasmi, kjer živijo pripadniki narodnosti, ne glede na njihovo število.

NOVI ČLANI V PREZIDIJU

BEOGRAD. — 29. junija so bili izvoljeni novi člani v centralni komite zveze komunistov Jugoslavije in sicer Dobroslav Čulafić za Crno goro, Andrej Marinc za Slovenijo, Lazar Mojsov za Makedonijo in Hamdija Pozderac za Bosno in Hercegovino. To je bilo sklenjeno pri seji zveze komunistov Jugoslavije. Obenem pa so bili razrešeni svojih dolžnosti dosednji člani prezidija Lazar Koliševski, Cvijetin Mijatović in Vidoje Žarković. En sedež je bil že prost zaradi smrti Edvarda Kardelja.

Sklenjeno je bilo to zaradi tega, da bi preprečili akumulacijo več služb, posebno državnih in partijskih mest.

Polovična zmaga Vietnama

Ko se je Vietnam leta 1975 po desetletjih krvoločnega razdejanja osvobodil, nečesa nisem razumel: Kako je mogoče govoriti in osvoboditvi, če je na tisoče in tisoče ljudi bežalo iz osvobojenega ozemlja? Osvoboditev za koga, sem mislil?

Pa so mi odvrnili, predvsem slovenski marksisti, da je bila kljub temu osvoboditev in da so begunci kolaboraterji Amerikancev, saigonskega režima in drugi nepridipravi, katerih razlog za beg — in naj si bodo kakršnikoli — nič ne spremenijo na dejstvu temeljite osvoboditve.

Ker je lahko več resnic, smo ostali vsak pri svoji. Danes ne le jaz, temveč mnogo drugih ljudi dvomi, če tisti, ki menijo, da je Vietnam osvobojen in da tamkaj ni več najmanjšega zatiralca, to njihovo resnico lahko brez pridrž-

ka zagovarjajo. Kajti v zadnjem času se o Holocastu posebne vrste poroča iz Daljnega vzhoda: Masovno bežijo ljudje iz Vietnama in Kampučije v sosednje države ali na sosedne otoke. Nemalekdaj so k temu celo prisiljeni. S stari ribiški čolni, ki so preobloženi, se podajo na pot. Včasih ne pridejo dalj kot do morskega dna.

Kronika smrti: Doslej je nad 200.000 beguncev utonilo v vodovju med Vietnami, Filipini in Indonezijo. Starčki, otroci, matere.

Kronika žalosti: Begunce, ki jih države Malajzija, Indonezija, Tajska, Japonska, Filipini in tudi Hongkong zaradi prevelikega števila ne morejo več sprejeti, ker so vsa taborišča (Rdečega križa, Zduženih narodov...) nabito polna, zopet spravljajo na njihove

ladje, jih odrinejo od obale in prepuščajo lastni usodi.

Števila niso javna, vendar različni opazovalci (Rdeči križ, druge mednarodne organizacije) menijo, da je doslej nad 700.000 ljudi bežalo iz Vietnama in Kampučije.

Nadaljnjih 200.000 Vietnamcev kitajskega porekla nekoliko kasneje in okoli 300.000 v zadnjem času. 200.000 je prevarila smrt.

Kje so vzroki za takšen eksodus?

Sorazmerno veliko število beguncev je kitajskega pokolenja. Dejansko so Kitajci v Vietnamu neke vrste elita. Trgovci, podjetniki, „Židje Vzhoda“ so pretežno Kitajci. Po revoluciji se je njih stanje spremenilo. Oblasti so njihovo imetje konfiscirali, obstajal je načrt, da jih spravijo v tako imenovano „Novo ekonomsko cono“, (Dalje na 4. strani)

Poletni semester 1979 se zaključuje, zato gre tudi program Kluba slovenskih študentov v Gradcu h kraju. V ponedeljek, 25. junija, je Klub imel svojo zadnjo sejo odbora v tem semestru, na kateri so med drugim določili program za jesen.

Med 20. in 27. junijem je bila v

Delovanje Kluba slovenskih študentov v Gradcu

Galeriji Katholische Hochschulgemeinde razstava koroško-slovenskih umetnikov, ki sta jo priredila Klub in „klub mladje“. Na razstavi je bilo videti dela Valentina Omana, Draga Druškoviča, Gustava Januša, Zorke Weiss in Valentina Polanška ml.

Svojo delovno dobo pa je Klub zaključil z zabavnim večerom, v četrtek, 28. junija, v klubskih prostorih.

Volitve in ÖVP

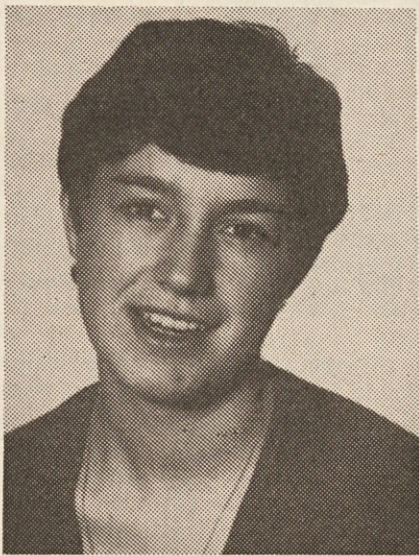
Nekaj več kot 10.000 članov ÖVP se je udeležilo strankinega glasovanja o kandidatih za naslednje deželne volitve 1979. To je izjavil strankin predsednik Knafel na tiskovni konferenci, ki je bila tudi po zunanjih znakih popolnoma v v znaku volilnega boja. Glede kandidatov se ne bo dosti spremenilo in tudi akcijski program ljudske stranke o „Korošcih in njihovi kulturi“ je precej sličen volilni godli ostalih strank.

Nekaj pa se pri tovrstnih tiskovnih konferencah že čuti: Koroške stranke so vse preveč navajene na njihovo temo štev. 1 — manjšinsko vprašanje in jim zato k ostalim — gospodarskim in drugim zadevam ne pade preveč v glavo. Poznavalci razmer zato prerokujejo, da bo tudi tokrat (od septembra naprej, ko tujcev ne bo več) glavna tema volilnega boja — manjšinsko vprašanje...

tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov kome

MARICA WERNIG

„Leto otroka“ tudi pri nas na koroškem slovenskem ozemlju?

V 20. stoletju so v večji meri začeli spoznavati, da so otroška leta najbolj odločilna za poznejše življenje. To spoznanje je vplivalo na starše in vzgojitelje in dovedlo do tega, da so se vedno bolj ukvarjali z otroki. To je razvidno iz kulturnih ponudb za otroke, ki so v zadnjih letih precej naraščale, npr. na področju literature, v javnih občilih, v dejavnosti društev itd.

V zadnjem času je zajel ta razvoj tudi nas koroške Slovence. Lahko rečemo, da so začeli z delovanjem med otroki nekateri naši duhovniki in učitelji. V farah in šolah so ustanovili otroške zbornice, ob raznih priložnostih, kot ob materinskem dnevu, miklavževanju in božiču so nastopali otroci v igrakah z recitacijami in s pesmimi. Da navedemo samo nekatere pionirje, kot so Milka Hartmanova, gospod Vinko Zaletel, šolske sestre i. dr. Vendar so bili pri tem delu aktivni otroci, ki so nudili odraslim kulturni užitek. Ravno obraten pa je ta pojav v literaturi, kjer so odrasli pisali za otroke. Pomislimo samo na list „Otrok božji“, kjer je bil iniciator prelat Blüml, in na revijo „Mladi rod“, ki jo je začel izdajati ravnatelj Aichholzer. Ta literatura

pa je bila bolj uporabna, ker je bila pravzaprav slovensko berilo pri pouku. Le pesnice so bile namenjene zabavi; bile so sicer najprej objavljene v časopisih, pozneje pa so bile zbrane v pesemske zbirke.

Sorazmerno pozno se je začela redna gledališka dejavnost za otroke, čeprav najdemo že prve začetke v povojni dobi, ko je predvajal lutkovne igre gospod Janez Rovin. Pozneje pa je nadaljeval to delo kaplan Peter Sticker. Vendar so to delo opravljali le posamezniki. Šele v zadnjem desetletju je ta dejavnost zajela širši krog kulturnih aktivistov. Obe osrednji kulturni organizaciji sta ustanovili lutkovne skupine, ki še danes deloma uspešno delujejo. Skupina „lutke mladje“, ki deluje že šest let, je imela v četrtek, 28. 6. 1979, že 200. predstavo. Popolnoma novo pa je medtem delo dramske skupine „oder mladje“, ki kot prva skupina na Koroškem igra izključno otroške igre. Tudi ta skupina je imela v torek, 3. 7. 1979, svoj prvi jubilej. Čeprav deluje šele drugo leto, je imela že 50. gledališko predstavo. Obe skupini sta nastali na pobudo Krščanske kulturne zveze in Nužjeja Tolmajerja. Nastopata v dvojezičnih vaseh na Koroškem in v Kanalski dolini.

Žalostno je, da je to delo možno samo z veliko mero idealizma, ki se zdi ljudem samoumeven. Ne smemo podcenjevati delovanja na tem področju, ker le z uspešnim kulturnim delom za otroke je zagotovljen naš slovenski življenjski. Že pri otroku je važno ustvarjati temelje narodni zavesti in to je samo možno, če se otrok sreča z živo slovensko besedo zunaj domače hiše. Vendar naši osrednji organizaciji še nista spoznali politične važnosti tega dela, saj še ni bilo opaziti znatne podpore. Če hočemo zagotoviti, da bodo lahko uspešno nadaljevale odrske skupine, ki igrajo za otroke, bosta morali odvzeti obe osrednji organizaciji denarno breme starejšim igralcev. Nismo sicer zagovorniki plačane kulture. Prepričani smo, da mora ostati idealizem osnovna gonilna sila.

Prav tako premalo razumevanja kaže, razen nekaterih malih izjem profesorski zbor Zvezne gimnazije za Slovence, od katerega bi pričakovali več moralne podpore.

Zapostavljene pa niso samo skupine, ki v prvi vrsti delujejo za otroke; pri nas na Koroškem zanemarjajo celotno kulturno ponudbo za naše najmlajše: podeželski otrok večinoma ne dobi ustreznega branja, slovenska javna občila ne nagovarjajo otrok; na razpolago so baje otroški in mladinski filmi, ki pa ležijo zaprašeni v kakem kotu; tudi v večini kulturnih društev otrok nima možnosti, da bi bil z veseljem kulturno ustvarjal; še vedno je zabranjen večini koroških Slovencev sprejem slovenske televizije.

Posebno letos, ko je „Leto otroka“ in se povsod trudijo, da bi otrokom pomagali na kulturnem in socialnem področju, bi to geslo lahko prevzeli tudi mi Slovenci. Nekateri skušajo ta problem že rešiti, a večina gleda to pomanjkljivost le pasivno. Vzgoja otrok ni le naloga staršev, otroških vrtcev in šol, ampak dolžnost vseh ljudi. Da navedemo samo nekaj predlogov, kako bi se lahko rešil ta problem: Večina dijakov Slovenske gimnazije je precej pasivnih v kulturnih društvih. Kaj bi bilo, če bi kak višji razred s pomočjo kakega profesorja v prostem času vsak mesec uredil v slovenskem radijskem programu, oddajo za naše otroke z glasbo, s pravljicami, s pesmicami itd.? Ali, če bi naši osrednji politični organizaciji ustanovili mladinski in otroški referat, ki bi deloval v dvojezičnih vaseh na Koroškem? Naši slovenski časopisi bi lahko dali na razpolago mesečno eno stran ali vsaj pol strani časopisa, ki bi jo oblikovale naše mladinske organizacije in drugi prijatelji otrok. Naša obstoječa otroška lista „Otrok božji“ in „Mladi rod“ bi se lahko razširila, če bi imela več sodelavcev. Odgovorni za potujočo knjižnico bodo morali iskati pot, da bo imel sleherni otrok možnost izposojanja knjig itd.

Ker kulturnim ponudbam za otroke ni zadoščeno, če naš naraščaj uživa enkrat ali dvakrat v letu kak kulturni program, bi bilo važno, da bi vsi pristojni poskrbeli vsaj mesečno za naše predšolske in osnovnošolske otroke za kako kulturno prireditev.

Idej in priložnosti je dovolj, treba je samo še ljudi, ki bi se resnično posvetili tej nalogi. Saj so otroci in mladina prihodnost našega naroda.

Po 7. oktobru le Janežičev trg?

Na svoji seji, 27. junija, je celovški Mestni svet ponovno pokazal svoj pravi obraz. — Po predlogu občinskega odbornika SPÖ Rotschniga bi se moral prostor pred Slovensko gimnazijo v Celovcu preimenovali v „Anton-Janežič-Platz“ („Trg Antona Janežiča“). To željo je izrazila slovenska manjšina.

V glavnem odboru (Hauptauschuß) občinskega sveta sta predlagali obe stranki, SPÖ in ÖVP, FPÖ ni zastopana, da bi

Piše JANKO FERK

se ta prostor preimenoval po prof. Antonu Janežiču.

Anton Janežič je deloval sredi prejšnjega stoletja v Celovcu. Vsaj za desetletje je Celovec veljal za vseslovensko kulturno središče in to zlasti po zaslugi tedaj aktivnega slovničarja in literarnega organizatorja Antona Janežiča, ki je prav v Celovcu polagal temelje modernemu slovenskemu slovstvu in enotnemu slovenskemu pravo, hkrati pa s svojimi slovensko-nemškimi učnimi knjigami in slovarji gradil most razumevanja med obema narodoma. Tudi celovški župan Leopold Guggenberger prizna Antonu Janežiču, da je prominenten Celovečan in zelo zaslužen mož ne glede na narodnost. Danes pa hočejo koroškemu

pesniku in narodnemu buditelju to zasluženje nekateri „temni“ elementi odvzeti, in to še na žalujoč način, kot da za „Čuše“ v Celovcu ni prostora, ker je Celovec menda pristočno nemški, kar že po samem ugotavljanju manjšine ne drži več. Vseeno je Celovec postal demonstrativno gojišče nemštva, kar kaže „Teden srečanja“ s svojimi „Dnevi nemške literature“. („Teden srečanja“ — o spravi ni bilo ne sluha ne duha. Takšno ravnanje bolj sili v smer diskriminacije in nacionalizma). Willner in Fink sta o „Dnevi nemških literatur“ rekla, da že vešta, za kaj je ravno Celovec primeren za takšne „Dneve...“

In na seji 27. junija so tudi odborniki SPÖ in FPÖ pokazali, da vedo, za kaj gre. V celovškem občinskem odboru so namreč v torek obravnavali predlog o poimenovanju prostora pred Slovensko gimnazijo po prof. Antonu Janežiču. V pristojnem pododboru je bil predlog soglasno sprejet. V mestnem svetu je le odbornik FPÖ Ferrari glasoval proti temu predlogu. Vsi trije odborniki FPÖ so tudi na seji občinskega odbora glasovali proti „Trgu Antona Janežiča“. ÖVP je ostala pri svojem prvotnem stališču in celotna njena frakcija — vključno podpredsednika KHD dr. Th. Mayerja — glasovala za predlog. Le socialisti niso več vedeli za prvotno odlo-

čitev, samo eden izmed SPÖ-odbornikov je ostal zvest predlogu in je glasoval za Janežiča. Vsi ostali odborniki so se „vzdržali“ glasovanja. Ker pa vzdržane glasove po pravilniku

štejejo kot protiglasove, je bil predlog zavrnjen.

Gotovo je SPÖ klonila prihodnjim volitvam za deželni zbor 7. oktobra. Na ta način gleda SPÖ, da ne bi zgubila kakšne-

ga izmed glasov nemško-nacionalističnega kota, pri čemer pa FPÖ ravno hoče profitirati in zmagati s tem, da poudari svojo nemško-nacionalistično plat. Hoče povečati število svojih glasov, jasno, da bo svojo volilno propagando vodila na bazi 60-letnice plebiscita.

Celovec se boji slovenskega imena. Ime „Janežič“ je preveč slovensko, le kaj je ime celovškega podžupana Medwedseka (Medvedseka)...

To kaže, kako strpna je večina celovškega občinskega odbora proti slovenskemu življu na Koroškem, najraje bi ga zatajila. Takšno zadržanje gotovo ne prispeva k zboljšanju koroških razmer, ki niso tako rožnate, kakor jih hoče zvezni kancler dr. Bruno Kreisky vedno spet naslikati.

Občinska seja in zavrnjeni predlog po „Trgu Antona Janežiča“ ima svoj pomen v boju za člen 7 in naše pravice, ker ilustrira dejstvo, da hočejo zamolčati pomen mesta Celovec kot center dvojezičnega koroškega ozemlja.

Vsa stvar v zadevi „Trga...“ ima noto paradoksnega in diskriminatornega in ne samo to, opazovalcu se zdi, da nekatere stranke ne vedo prav, kaj res hočejo...

Sedaj je nastalo vprašanje, kdo sta v momentu res koalicijska partnerja, ali SPÖ in FPÖ ali dejansko ÖVP in FPÖ?

Ko bo 7. oktober minil...

„Wenn der 7. Oktober vorbei ist, gehen wir das noch einmal an! Ich betrachte das als Kurzschlusshandlung der SPÖ und bin überzeugt, der SPÖ-Klub hat das ja selber nicht ganz verstanden,“ je rekel celovški župan Leopold Guggenberger pri razgovoru z NT.

Guggenberger je dejal, da se je ÖVP vedno zavzela za predlog, ki je prišel iz vrst manjšin in da ne razume zdajšnjo „Kurzschlusshandlung“ Medwedsekove frakcije, kajti ravno iz njegovih vrst je prišel predlog v njegovo prezidialno pisarno, ki je pristojna za poimenovanje trgov, ulic in drugih mest v Celovcu.

ÖVP je bila „Trgu Antona Janežiča“ naklonjena. Guggenberger je poudaril, da je celo podpredsednik heimatdiensta dr. Th. Mayer (ÖVP) glasoval za ta predlog.

Rekel je, da v zadevi Jane-

žiča nacionalna in emocionalna vprašanje ne smejo igrati nobene vloge, ker je Janežič živel pred 150 leti, ko še ni bilo tega boja. Važno je edinole, da je Janežič skrbel za ugled mesta.

Župan Guggenberger je obljubil, da se bo po 7. oktobru spet zavzel za „Trg...“ Dejal je: „Sedaj pred poletjem nima več smisla. Imam namen, ko bo minila volitev za deželni zbor — ker je to bil očitno edini horror, ki ga je dobil dragi šef kluba SPÖ —, da bom dal ta predlog ponovno na dnevni red. Potem bomo potrebovali dvotretjinsko večino.“ Nadalje je menil, da je podžupan Medwedsek po izidu volitev 25. marca t. l. zelo občutljiv ter da išče povsod tam razloge za ta izid, kjer jih ni.

Razgovor z zastopniki drugih frakcij občinskega odbora z NT ni bil mogoč. Slišali smo več različnih „izgovorov“.

Koroški Slovenci od 1918 do 1945

Pred kratkim je na Dunaju izšel zbornik Integratio, ki je v tej številki docela posvečen avstrijskim narodnim manjšinam. NT je o izidu že poročal. Ta zbornik se čedalje bolj izkazuje kot nepogrešljiv priročnik za vsakogar, ki mora argumentirati o manjšinskih vprašanjih, pa tudi za vsakogar, ki ga ti problemi globlje zanimajo.

Tokrat objavljamo izredno tehtni članek koroškega ziljskega rojaka dr. Andreja Moritscha, univerzitetnega asistenta na Dunaju, ki se ukvarja z razvojem koroških Slovencev od leta 1918 do 1945. Celovitost članka in tehtnost argumentacije naravnost sili, da napravimo prispevek dostopnega vsem bralcem našega lista, ravno v času, ko se bodo začele priprave za proslavo 60-letnice plebiscita.

Uredništvo

(3. nadaljevanje)

Solange die Sozialdemokraten das Land regierten, kümmerten sie sich mehr um das von Heimatdienst und anderen Organisationen präparierte deutsch-kärntnerische Volksempfinden als um Internationalismus und Solidarität mit den Unterdrückten — sie wollten ja wiedergewählt werden. Erst als der vereinigte Bürgerblock den „verjudeten Sozialdemokraten“ als dem „inneren Feind“ — die „jugoslawischen Slowenen“ als „äußere Feinde“ waren schon besiegt — 1923 die Mehrheit im Lande abnahm, begannen die Sozialdemokraten den Slowenen gegenüber über eine wohlwollendere Haltung einzunehmen. Sie traten aus dem Heimatdienst aus, verurteilten den zunehmenden Deutschnationalismus der Großdeutschen und Landbündler, traten gegen die hetzerischen 10.-Oktober-Feiern auf und waren in den Verhandlungen um die Kulturautonomie ernstlich um

einen Ausgleich mit den Slowenen bemüht.

Welche Auswirkung hatte der ab 1920 verschärfte Antislowenismus auf die slowenische Volksgruppe in Kärnten?

Die letzte Volkszählung 1910 in der Monarchie hatte in Kärnten (in den Grenzen von 1919) 66.463 Personen mit slowenischer Umgangssprache ergeben. Wäre nach der Muttersprache gefragt worden, hätte diese Zahl noch wesentlich höher sein müssen. Eine private slowenische Zählung im selben Jahr kam auf über 100.000 Sprachslowenen. 13 Jahre später ergab die Volkszählung (1923) nur noch 37.292 Personen, die Slowenisch als ihre „Denksprache“ bezeichneten, und 1934 fühlten sich schließlich nur noch 26.796 Kärntner dem „slowenischen Kulturkreis“ zugehörig. Demnach wäre der Anteil der Slowenen an der Gesamtbevölkerung Kärntens in nur 24 Jahren von 18,4% auf 6,6% gesunken. Diese Zahlen sprechen für sich.

1921 organisierten sich die Kärntner Slowenen wieder politisch im „Politisch in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“ (Politischer und wirtschaftlicher Verein für Slowenen in Kärnten). Sie traten bei den vier Landtagswahlen bis 1930 mit einer eigenen nationalen Partei auf und erhielten jeweils zwei Abgeordnete. Ihr Stimmenanteil schwankte zwischen ca. 9900 und 9200 Stimmen. Das slowenische nationale Leben war auf die Vereinsebene verbannt, wo es verhältnismäßig intensiv gepflegt werden konnte. Ca. 70 Vereine unterschiedlicher Art existierten. Am zahlreichsten waren die katholischen Fortbildungsvereine und die lokalen Sektionen des slowenischen Schulvereins. Das wirtschaftliche Rückgrat der Minderheit blieb das aus der Monarchie

ererbte, gut durchorganisierte Genossenschaftswesen, das hauptsächlich aus Spar- und Darlehenskassen bestand. Am günstigsten war die Situation für die slowenische Volksgruppe, die ganz überwiegend aus bäuerlicher Bevölkerung bestand, nach wie vor auf kirchlichem Gebiet. Trotz der Maßnahmen des nicht gerade slowenienfreundlichen Bischofs A. Hefter stellten Geistliche die Führung der Minderheit, und der Religionsunterricht wurde in der Muttersprache erteilt. Das brachte die Kärntner Slowenen dem klerikalen autoritären Regime näher, das seinerseits dem deutschnationalen Antislowenismus in Kärnten entgegenzuwirken versuchte und der Minderheit kleine Zugeständnisse gewährte. So erhielten die Slowenen ihre Vertretung in der Vaterländischen Front und wurden auch zahlreicher in der Gemeindeverwaltung zugelassen.

Der Anschluß Österreichs an Hitlerdeutschland brachte eine weitere entscheidende Verschlechterung in der Lage der Kärntner Slowenen. Mußte bis dahin, wenn vielfach auch nur zur Wahrung des Scheins, auf völkerrechtliche Bestimmungen Rücksicht genommen werden, so waren nun dem Kärntner Antislowenismus keine Schranken mehr gesetzt. Vorerst war man noch bemüht, die Slowenen bei der Volksabstimmung am 10. April 1938 für den Anschluß an das Reich zu gewinnen, und auch Jugoslawien als möglicher Verbündeter sollte nicht verstimmt werden. Mit Versprechungen und Drohungen der Nazis einerseits und taktischen Überlegungen seitens der Slowenen kam es tatsächlich zu einem fast 100%-igen „Ja“ für den Anschluß. Dieses Ergebnis aber beunruhigte die Kärntner Deutschen. So schrieb am 2. 5. 1938 Gauleiter Kutschera an den Reichskommissar Bürckel: „Das

Problem der slowenischen Minderheit in Kärnten ist eine der größten kulturpolitischen Aufgaben, die wir in den nächsten Jahrzehnten zu lösen haben werden. Wir befürchten, daß die uns unbekanntene Berliner Stelle aufgrund der Wahlergebnisse Zusicherungen an die Slowenen machen wird, die unter Umständen die von uns geplanten Arbeiten auf diesem Gebiet von vorneherein ausschließen. Ich brauche wohl nicht zu versichern, daß wir dabei nicht an Gewalt denken, sondern den Schlüssel zu dieser Frage darin erblicken, daß wir den slowenischen Minderheiten die Segnungen der deutschen Kultur im weitestgehenden Maße zugutekommen lassen.“ Ob Landesverweser 1920 oder Gauleiter 1938, das Ziel des Kärntner Antislowenismus war das gleiche: Liquidierung durch Assimilierung. Die zunehmend aggressivere Rassenideologie sollte freilich noch effektivere Formen der Liquidierung bringen. Jedenfalls gelang es den Kärntner Nationalsozialisten, die Kompetenzen in Sachen slowenischer Minderheit in Klagenfurt zu zentrieren, um so freie Hand in den Entscheidungen zu haben. Am 1. August 1938 begann in Klagenfurt unter dem Heimatbundobmann A. Maier-Kaibitsch eine „Volkstumstelle“ zu arbeiten. Die „Grenzsicherungsmaßnahmen“ für die nunmehrige Grenze des Deutschen Reiches wurden sofort eingeleitet. Der Erwerb und selbst die Vererbung von Grund und Boden wurde kontrolliert. Die Slowenen wurden aus dem gesamten öffentlichen Leben ausgeschlossen. Slowenische Intellektuelle mußten Kärnten verlassen und slowenische Geistliche wurden von ihren Pfarren versetzt. Öffentliche Mittel wurden verstärkt zu volkstumspolitischen Zwecken eingesetzt und vor allem zur Beeinflussung der Kinder wurden entscheidende Maßnahmen getroffen. Da in den „volkstumspolitisch ge-

fährdeten Bezirken“ — in einer Anordnung Himmlers 1940 wurde das Gebiet folgend umschrieben: „Unteres Gailtal ab Hermagor entlang der Gail bis zur Einmündung in die Drau, das ganze Rosental, der Kreis Völkermarkt und der Südteil des Kreises Wolfsberg ab St. Paul im Lavanttal — immer noch ein großer Teil der Schulanfänger nur slowenisch sprechen konnte, wurden in fast allen Schulsprengeln Kindergärten eingerichtet, in denen die 3- bis 6-Jährigen noch vor dem Schuleintritt mit „der deutschen Sprache und deutschem Wesen“ vertraut gemacht wurden. Zu Beginn des Jahres 1939 gab der Kärntner Landesschulrat bekannt, daß von den 78 utraquistischen Schulen bereits 50 in rein deutsche umgewandelt waren. Die seit dem „Abwehrkampf“ betriebene Spaltung der slowenischen Minderheit wurde nun auch offiziell in der Volkszählung 1939 angewendet. Um den „Windischen“ ihre Eindeutschungsfähigkeit zu bestätigen, wurde getrennt nach Muttersprache und Volkszugehörigkeit gefragt. Tatsächlich wies die Zählung ca. 45.000 Personen mit slowenischer, respektive „windischer“ Muttersprache aus, aber nur ca. 7500 davon gaben auch ihre slowenische Volkszugehörigkeit zu.

Als mit dem Überfall der Deutschen auf Jugoslawien im April 1941 auch keine außenpolitischen Rücksichten mehr nötig waren, stand der „Endlösung“ der Frage der Kärntner Slowenen nichts mehr im Wege. Schon 1939, als mit dem deutsch-italienischen Abkommen die Heimführung der Südtiroler und Kanaltaler ins Reich begann, dachte man an die Aussiedlung der 200 „widerspenstigsten“ slowenischen Familien und die Übergabe ihrer Höfe an Deutsche aus dem Kanaltal. Ein erstes Dokument dazu gibt es aus dem Jahre 1940. Am 25. August 1941 erging (Dalje na 5. strani)

Zlata maša župnika L. Janka na Radišah

Radiše so letos v znamenju velikih praznikov, jubilejev in raznih visokih obiskov. Meseca maja je bila škofova vizitacija, nato otvoritev Kulturnega doma, junija nas je obiskal škof Kunnachery iz Indije, avgusta pa bo praznovalo društvo svoj 75-letni jubilej.

Brez dvoma višek, lahko bi rekli krona, vseh teh praznikov pa je bil zadnje nedeljo, ko je obhajal naš gospod župnik Ludovik Jank svoj zlati mašniški jubilej. Vsa fara se je pripravljala za župnikom vred na to veliko slavo. S tridnevno v farni cerkvi, dekleta in fantje so pletli vence, pevci so pridno vadili, da bi s petjem oplešali slovesnost, otroci iz ljudske šole so se učili deklamacije, fantje in možje pa so postavljali slavoloke.

Ob praznovanju se je ponovno zbrala vsa fara. Lepo število rojakov je prišlo tudi iz župnikove rojstne fare Šentpavla v Ziljski dolini in iz sosednjih far. Sprejem zlatomašnika je bil veličasten. V spremstvu sobratov, župnika Franca Poscha iz Globasnice, domačina Janka Lampichlerja in kanonika Filipa Millioniga iz Štebna pri Maloščah je zlatomašnik prišel pred cerkev. Domači mešani cerkveni pevski zbor, ki ga vodi Šimej Wrulich je ubrano zapel pesem "Oblil je tvoj oltar". Otroci iz ljudske šole so pozdravili župnika z deklamacijami v obeh deželnih jezikih in s pesmijo "O moj preljudi, dragi dom". Otroke vodita ravnateljica Nežka Povše in učiteljica Marija Woschitz.

V imenu farnega odbora ga je pozdravil Janko Tolmajer st. Zahvalil se mu je za vso njegovo zvestobo Kristusu, za vso skrb, ki jo je posvetil naši fari. Kot primer je navedel papeža Janeza Pavla II. Kakor papež ni šel med svoje rojake zato, da bi ga častili, ampak zato, da bi jih utrdil v veri v Kristusa, tako zlatomašnik Jank ni pripravljaj te slovesnosti v svojo čast, ampak v prid celi fari, v kateri naj bi se s tem versko življenje poglobilo.

Ob somaševanju župnikov Poscha in Lampichlerja je zlatomašnik daroval sv. mašo. Uvodoma se je zahvalil vsem tistim, ki so mu pomagali, da je prišel do tega vzvišenega cilja. V prvi vrsti svojim staršem, nato ameriškemu dobrotniku, ki ga je nad 12 let finančno podpiral. Zahvalil se je tudi vsem radiškim faranom, ki so mu stali skozi 47 let ob strani.

Slavnostni pridigar kanonik Filip Millionig je v svoji pridigi najprej prebral pismo g. škofa ddr. Jožefa Köstnerja, v katerem se zahvaljuje župniku za zvesto dušno-pastirsko delo. Težišče pridige je bilo v glavnem na geslu „Žetev je velika, delavec pa malo“.

Najlepše darilo za zlatomašnika je bilo gotovo to, da je ogromna množica ljudi prejela sv. obhajilo. Izvencerkvena slovesnost je bila v novem Kulturnem domu. Med častnimi gosti so bili kanonik Zimolin, žrelski župan dvorni svetnik Dobernik, vrsta duhovnih sobratov, sorodnikov ter farni svet in cerkveni pevci, ki so s petjem oplešali popoldansko slovesnost. V imenu žrelske občine se je zahvalil g. Janku župan Dobernik ter dejal, da si Radiš brez župnika Janka ne more predstavljati. V zahvalo mu je podaril majhno darilo.

Na tem mestu naj na kratko omenimo župnikovo življenjsko pot in delovanje. Rodil se je 13. avgusta 1903 pri Boštu v Šentpavlu ob Zilji. Oče Vincenc je bil vesten mežnar in organist v šentpavelski cerkvi. Imel pa je od cerkve do doma četrt ure hoda in to pot je prehodil vsak dan do trikrat, ker je hodil zvonit. Mati Marija je bila doma na Krnici pri Šentpavlu. Bilo je pet otrok na majhni kajži, kjer so s silo redili tri krave. Ludovik je bil naj-

mlajši v družini. Ker je bil nadarjen in se je pridno učil, so ga poslali v gimnazijo v Celovec. Doma

niso mogli plačevati, zato je oskrbel takratni ravnatelj Marijanišča dr. Brunner nekega dobrotnika v Ameriki, ki ga je podpiral skozi 12 let študija. Njegovi sošolci so bili sedanji celovški škof ddr. Jožef Köstner, zlatomašnik Kuchling, pred kratkim umrli dr. Ploner, bivši evangeličanski škof in znani pesnik Glawischnig in še drugi.

30. junija 1929 je bil posvečen v duhovnika in z njim tudi sedanji zlatomašnik Anton Kuchling. Posvetil ju je škof Adam Hefter. Slovesna primicija je bila v Šentpavlu. Novomašni pridigar je bil Šentpavelčan, pokojni prelat dr. Rudolf Blüml.

1. septembra 1932 je prišel za provizorja na Radiše. Tri leta pozneje je bil slovesno instaliran za radiškega župnika. Tudi na kulturnem področju je Jank v tistih letih veliko deloval. Radiška mladina je bila takrat zelo aktivna in priredil je sestanke, ki so bila važna podlaga za vso kulturno prosvetno delo. Na cvetno nedeljo 1941 je moral kakor vsi slovenski duhovniki, za nekaj mesecev v celovško gestapovsko ječo. Potem pa je prišel na Zgornjo Koroško nemško farno. Tudi v teh letih je ostal povezan z Radišani, s tistimi, ki so bili med vojno izseljeni. Junija 1945 se je končno mogel vrniti na svojo župnijo, na Radiše. Marsikatero posledice hitlerjevega režima so v fari ostale in trudil se je, da bi se v vojni nastale rane nekoliko zacelile. Treba je bilo marsikaj obnoviti, med drugim so se oskrbeli novi zvonovi, ki jih je že čez tri leta uničil požar stolpa. Spet je znal dobri Jank navdušiti farane, da so šli pobirat celo po drugih farah in tako obnovili pogoreli stolp in spet nabavili nove zvonove.

V času njegovega delovanja na Radišah je bila cerkev v notranjosti trikrat obnovljena in še tik pred zlato mašo na njegovo iniciativo streha popleskana.

Med drugim se je treba njemu zahvaliti, da je bivši skedenj prešel v last Kulturnega društva in da je danes eden najlepših kulturnih domov na Koroškem.

Želimo mu obilo zdravja in moči pri delu v prid radiški fari.

Ingeborg-Bachmann-nagrada

Koroški ali celovški literarni „Grand-Prix“, bolj znan pod imenom „Ingeborg-Bachmann-Preis“ ni potekel tako mirno kot ga sicer opisujejo koroški nemški časopisi — njim na čelu „Kleine Zeitung“.

Za nemir je skrbela skupina mladih literatov celovške literarne kavarne pri Perstingerju („Leteraturkaffee beim Perstinger“), ki se zbira okrog Dela Vedernjaka.

„Protestanti“ so z akcijami poskušali motiti potek literarnega spektakla v Mestni hiši (Stadthaus). Uspelo jim je dvali trikrat zaustaviti branje za nekaj časa. Ni bilo tistega rezultata, da bi „poetično tekmovanje“ prenehali; ne, v torek, 26. junija, ob 18. uri je bil zmagovalc na parketu pisateljev znan. 100.000 šilingov je zmagal Gerd Hofmann, s tem je seveda tudi zmagovalc in nosilec „Ingeborg-Bachmann-nagrade“.

Drugo nagrado v znesku 50.000 šilingov, imenovana tudi „nagrada založnikov“, je dobil mladi celovški Suhrkamp-avtor Josef Winkler, ki piše menda „kanalizirano literaturo fekalij“.

Tretjo nagrado — štipendij — v znesku 28.000 šilingov je zma-

gal Avstrijec Walter Müller.

Zmagovalc nad vsemi drugimi pisatelji in jurorji, Gerd Hofmann, je nemški državljani, ki živi v Celovcu in dela na ljubljanski univerzi kot lektor za germanistiko.

Pri „Ingeborg-Bachmann-Preis“ je prebral odlomek iz svojega romana „DIE FISTELSTIMME“, ki bo izšel leta 1980 v Residenz Verlagu. — Roman združuje dva povsem različna elementa: znanost in poezijo; oba elementa življenja vodita ob mejo sleherne eksistence. Avtor vplete v tekst šalo, satiro in ironijo. To je kos žive proze, v kateri se neposredno dotikajo jezik, življenje in smrt.

V bistvu gre za tujega lektorja in študenta na ljubljanski univerzi, ki skušata komunicirati. In ravno to je menda bil višek vsega branja okrog „Bachmannovega Grand Prix“.

„Moja prva misel, da hvala Bogu nimam kaj zgubiti, moja druga, da me bo vsak čas nekdo nagovoril v slovensčini, ki jo ne obvladam. Potem ga že raje sam nagovorim,“ piše Gerd Hofmann v romanu „DIE FISTELSTIMME“ — kaže, da bo zanimiva proza Nemca, ki dela v Sloveniji.

Janko Ferik

● BILČOVSI Alojzija Boštjančič — 60 let

Pred kratkim je praznovala služena kulturna in narodna delavka Alojzija Boštjančič svoj 60. rojstni dan. Gospa Boštjančič prihaja iz zavedne Putnarjeve družine v Kajzazah. Od otroških let se je kot pevka in igralka aktivno udeleževala v domačem društvu „Bilka“. Bila je med prvimi v Bilčovsu, ki so se priključili narodno osvobodilni borbi. Maja 1944 je

bila aretirana in trpela v gestapozaporu v Celovcu do konca vojne. Po vojni se je poročila z Jozijem Boštjančičem iz Branče vasi. Vsa družina se je aktivno vključevala v prosvetno in narodno-politično delo. Njen sin Jožko Boštjančič vodi sedaj kot pevododja pevsko udeleževanje „Bilke“. Ga. Boštjančič je že dolga leta podpredsednica Zveze slovenskih žen.

NT iskreno čestita k šestdesetletnici.

PRIREDIRITVE

Vse znanke od blizu in daleč vabimo na

Novo mašo

ki jo bo daroval novomašnik **MARJAN SCHUSTER**, bivši maturant Slovenske gimnazije v Celovcu, v nedeljo, 8. julija 1979, ob 9.30 v domači fari v Rožeku.

SPD „Srce“ Dobrla vas vabi na **SLOVENSKI PEVSKI VEČER**

Čas: nedelja, 8. 7. 1979, ob 20. uri
Kraj: pri Hojniku v Mokrijah
Nastopajo: MPZ „Srce“ in „Trio Korotan“

SPD „Bilka“ v Bilčovsu vabi na zaključni večer

GLASBENEGA POUKA

Čas: sobota, 7. 7. 1979, ob 19.30
Kraj: pri Miklavžu v Bilčovsu
Na prireditve so vabljeni starši in vsi, ki jih glasbeno udeleževanje naše mladine zanima.

Vabi odbor!

SPD „Trta“ v Žitari vasi vabi na koncert pod geslom

„S PESMIJO IN PLESOM V POLETJE“

Čas: nedelja, 15. 7. 1979, ob 20. uri
Kraj: pri Rutarju v Žitari vasi
Nastopajo: Moški zbor SPD „Trta“ in Obirski ženski oktet z novim programom pesmi.

Po koncertu bo igral za ples ansambel „Veseli vandrovciki“ iz Kanade.

Vabi odbor

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA OBVEŠČA

Likovna kolonija „Vuzenica 79“ bo letos med 11. in 25. avgustom. Mladi likovniki se bodo letos urili večin grafike, seveda pa bo med bivanjem v Vuzenici ob Dravi tudi dovolj časa za izlete in kopanje. Tako bodo imeli priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin prinesiti s seboj domov. Udeleženci kolonije naj bi bili stari vsaj 10 let. Navzgor ni omejitve, vendar običajno sprejemamo udeležence do 20. leta starosti. Zadnji rok prijave 25. julij 1979. Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, 9020 Celovec, Gasometergasse 10/1, (tel.: 0 42 22 - 32 5 50).

POLETNA NOČ

Prireditelj: MPZ „Podjuna“ v Pliberku

Kraj: dvorana Schwarzl v Pliberku
Čas: sobota, 7. 7. 1979, ob 20. uri
Za ples bo igral ansambel „Obirkvintet“

6. POLETNA NOČ

Prireditelj: SPD „Zarja“ v Železni Kapli

Kraj: Občinsko kopališče v Železni Kapli
Čas: sobota, 7. 7. 1979, ob 20. uri
Zabaval bo ansambel „KVIK“

KULTURNI VEČER

Prireditelj: SPD „Bilka“ v Bilčovsu

Kraj: Miklavž v Bilčovsu
Čas: sobota, 14. 7. 1979, ob 20. uri
Nastopajo: Sestri Velik
Mešani in moški pevski zbor SPD „Bilka“ in ansambel „Veseli vandrovciki“ iz Kanade, ki bodo igrali tudi za ples

KULTURNI VEČER

Prireditelj: SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni

Kraj: Vogel v Šentprimozu
Čas: sobota, 14. 7. 1979, ob 20. uri
Sprejeto oblikujeta:

Mešani pevski zbor „Danica“ in ansambel „Fantje izpod Obirja“

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na uprizoritev
Mikelnove dramatizacije
novele koroškega pisatelja
Prežihovega Voranca

SAMORASTNIKI

v soboto, 4. 8. 1979, ob 19.30 in v soboto, 11. 8. 1979, ob 19.30 na prostem (v bližini Vazarja) v Spodnjih Vinarah pri Šentprimozu v Podjuni

V primeru slabega vremena bosta predstavi v nedeljo, 5. 8. 1979, ob istem času in na istem prostoru

DOM V TINJAH

PASIJONKE IGRE V ERL-U NA TIROLSKEM

11. avgusta 1979: Pasijonsko potovanje v Erl za župnije: Suha, Žvabek, Globasnica, Nonča vas, Pliberk, Šmihel, Kazaze.

18. avgusta 1979: Pasijonsko potovanje v Erl za župnije: Železna Kapla, Rebrca, Žitara vas, Galicija, Mohličič, Kamen, Tinje.

Od srede, 11. 7. 1979, ob 18. uri, do sobote, 14. 7. 1979, ob 13. uri

DUHOVNE VAJE ZA DUHOVNIKE

„Moji prijatelji ste“

Voditelj: škof dr. A. Ambrožič

Od ponedeljka, 16. 7. 1979, ob 9. uri, do torka, 17. 7. 1979, ob 18. uri

TEOLOŠKI SEMINAR

„Jezusove prisposode v označevanju“

Voditelj: škof dr. A. Ambrožič

Od srede, 18. 7. 1979, ob 18. uri, do sobote, 21. 7. 1979, ob 13. uri

DUHOVNE VAJE ZA DUHOVNIKE

„Moji prijatelji ste“

Voditelj: škof dr. A. Ambrožič

Polovična zmaga ...

(Nadaljevanje z 2. strani)

kjer bi se lahko naučili socialističnega gospodarstva. Kitajci so pobrali šila in kopita. Drugi zopet plačajo mastne denarce za svobodo. Od 500 pa do 30.000 šilingov (tako pišejo Zahodni časopisi) plačajo begunci za vsako osebo oblastem, da imajo dovoljenje do bega. Povsem je upravičena ocena, da ljudem življenje v Vietnamu in Kampučiji ne prija.

Tragika za sosedne države je seveda tudi precejšnja. Kar čez noč ali v kratki dobi poplavlja njihovo ozemlje trume ubogih bitij. Kako jih naj prehranijo, ko še za svoje državljane nimajo vedno dovolj hrane na razpolago? Torej je stopila svetovna javnost na plan: OZN predvideva to poletje konferenco v Ženevi, da proučujejo vse države, ki bi rade pomagale, o možnosti zadovoljive rešitve.

V Baliju zaseda te dni ASEAN (Asociacija južnovzhodnih azijskih držav) v isti zadevi. In tudi v Tokiu se je razpravljalo ob priliki „Energetskega srečanja“ med predstavniki evropskih industrijskih držav in ZDA o razvoju na Indokitajskem. Bo kaj pomagalo? Ali drugače: Kaj bo pomagalo?

Londonski časopis „Economist“ vsekakor meni, da se bo le tedaj situacija zboljšala, „če bodo v Vietnamu boljši življenjski pogoji ali pa če bodo druge države odprle svoje duri vsem nesrečnim Indokitajcem“. Dostavi pa: Oboje se zdi, da ni precej mogoče.

To bi celo izjava vietnamskega zunanega ministrstva potrdila, v kateri beremo med drugim: „Dejstva so pokazala, da so imperia-listi iz ZDA in ekspanzionisti iz Pekinga pristni inženirji eksodus stotih in tisočih Vietnamcev, ljudi iz Laosa in Kampučije...“

Kot rečeno, resnica je... lahko več.

PM

Tri slavljenke iz Šentlipša

V začetku prvega četrletja letos je praznovala svoj 80. rojstni dan še zmeraj nasmejanega in rdečega obraza Volinova mati Jožefa Oparian v Zagorjah. Kljub svoji visoki starosti skuša Volinova mati biti ob nedeljah redno pri sv. maši, kar mnogoteri mladi in zdravi vestno prezirajo. Želimo ji za nadaljnjo življenjsko pot še mnogo zdravja in dobre volje v pravični veri.

Ker čez teden samuje sama na majhni kmetiji (mož je že pred nekaj leti umrl), jo često razveselja hčerka Pepca z možem Jožefom Tschernjakom, ker jo redno obiščeta iz Celovca, kjer zet Jožef Tschernjak poučuje na HTL-šoli (Höhere Technische Lehranstalt) v Celovcu.

Ravno tako čila in zdrava je praznovala svojo 80-letnico Johana Vejnik — Vejnikova mati v Boje vasi. Rada zahaja v farno cerkev, kjer na pokopališču počiva njen mož, ki je svoj čas mnogo delovnih ur v dobrobit fare napravil za Bog Ionaj.

Vejnikova mati rada prebira naš list „Naš tednik“, kjer jo posebno

zanimajo novice iz naših domačih krajev. Rada je poromala po naših verskih svetiščih, kjer še danes mnogo premoli in prosi Boga za mir in ljubezen med ljudmi. Ključemo ji, še na mnoga zdrava leta!

V Kršni vasi pod nekdanjimi vinogradi pa je slavila svojo 70-letnico Weingartnerjeva mati Amalija Weinzerl, v kratkem pa bo obhajala svoj 70. godovni dan.

Weingartnerjeva mati je že v času najtežjih dni koroških Slovencev znala pomagati družinam, katerim lastna mati in oče nista imela kaj nuditi v izseljeništvu. Ona tudi danes nadaljuje delo dobrote za cerkvene in obče narodne potrebe. Je zvesta bralka naših slovenskih knjig, posebno mohorjevih in lista „Naš tednik“.

Za vso njeno in možovo dobroto se danes pristrčno zahvaljujemo v želji, da bi jima Bog še ohranil mnogo zdravih in srečnih let.

Umetnik obsojen

Na Deželnem sodišču v Celovcu je bil v torek, 3. julija, ob 8.40 uri na dnevnem redu proces proti umetniku Hanziju Linthalerju, ki je naslikal znani „Schleyer-plakat“. Plakat je bil razstavljen v avli Celovške univerze.

Državni tožilec je postal na ta plakat pozoren šele, ko je pisal glavni urednik koroške „Kleine Zeitung“ Heinz Stritzl o tej grafiki, da je menda nevarna in da ščuva ogledalce k umoru, kajti slika nosi verza „Auf ihr Schützen nah und fern, heit ziagn mas wiede gegen die Herrn“. Akademski slikar Linthaler je jasno izrazil, njegova grafika na noben način ne ščuva koga k umoru, potrebna je le razlaga in interpretacija dela, ne pa kakšen Stritzlov komentar, ki postavi sliko dobesedno na glavo.

Obsodba sama nam priključuje spomine na čas, ko je vladal zmešani slikar iz Braunaua in ko so njegovi šergi obsojali umetnike, ki niso bili konformni z nacistično vladjo. **Hansi Linthaler je bil obsojen pogojno na dva meseca zapora.** Ker je mnenja, da je nedolžen, je vložil priziv.

Slovenski zlatniki

ZLATNIKI „SLOVENIA ARS“. Ob 60-letnici osvoboditve izpod avstro-ogrskega jarma (1918—1978) je „Slovenia Ars“ v Kanadi založila zlate in srebrne kovance. Z odtisov, ki nam jih je poslal naš naročnik dr. P. Urbanc (1 Daleberry Place Don Mills Ont M3B 2A5), razberemo, da so kovanci posvečeni slovenskim kulturnim in javnim delavcem, kakor Ivanu Cankarju, škofu Baragi, škofu Slomšku, dr. E. Kreku, Prešernu in Trubarju. Sredi januarja so bile cene naslednje: serija 6 zlatnikov v etuiju kanadskih dolarjev 328, ameriških 278; serija 6 srebrnikov v etuiju kanad. dol. 102,70, amer. 87; posamezen zlatnik 56,70, oziroma 48, posamezen srebrnik 18,80 kan.

Darujte za tiskovni sklad!

dol., oziroma 16 amer. dol. Dobiček do vsote 5.000 amer. dol. je namenjen slovenskim zamejskim in zdromskim organizacijam, koroškimi dijakom in primorskemu tisku. Tehnične podrobnosti: zlatniki premer 20 mm, teža 3,50 gr., čistoča 986 — 24 katarov, naklada 580; srebrniki: premer 30 mm, teža 12 gr., čistoča 1000, naklada 500. Kovanci so enaki, razen Trubarjevega, ki je za 10 odstotkov težji.

Dekliški oktet iz Sel v Šentjerneju

V soboto, 30. junija 1979, je bilo v Šentjerneju že tradicionalno 8. srečanje oktetov. Kot vsako leto so se tudi letos zbrali oktet iz vse Slovenije. To so bili: Oktet Boštjanski fantje, Oktet Bori iz Pivke, Oktet bratov Pirnat iz Jarše, Briški oktet iz Dobrovega, Ženski oktet Carmen iz Trebenj, Dolenjski oktet iz Novega mesta, Oktet Donit iz Sodražice, Oktet J. Flander iz Maribora, Gasilski oktet iz Gornje Radgone, Oktet C. Golar iz Škofje Loke, Gorenjevaški oktet, Oktet Simon Gregorčič iz Kobarida, Oktet Hoja iz Podpeča, Oktet Javor iz Pivke, Oktet Jelovica iz Škofje Loke, Oktet Kašča iz Verda, Koroški akademski oktet iz Ljubljane, Oktet Korotan iz Slovenjega Gradca, Kostanjeviški oktet, Logaški oktet, Oktet Marles iz Maribora, Moški oktet železniške postaje Moste iz Ljubljane, Prekmurski oktet iz Murske Sobote, Oktet Primskovo, Ženski nonet Rog iz Želenj, Oktet Sava iz Kranja, Stobljanski oktet iz Domžal, Oktet SPD Svoboda-Britof iz Kranja, Nonet DPD Svoboda-Ptuj iz Ptuja, Oktet DPD Svoboda-Zagorje, Moški oktet DPD Svoboda-Žirovnica, Ženski oktet DPD Svoboda-Žirovnica, Šentjernejski oktet, Šmartski oktet, Oktet Tosama iz Domžal, Trboveljski oktet, Oktet Tro iz Prevalj ter Vojaški oktet iz Ljubljane. Poseben gost tega srečanja je bila „Klapa Jadera“

iz Zadra. S Koroškega pa je sodeloval Dekliški oktet iz Sel pod vodstvom Francija Čertova.

Na predvečer, torej 29. junija, je vsa okolica Šentjerneja stala v znamenju tega srečanja oktetov, kajti sodelujoči oktet so nastopali po štiri, pet in šest skupaj, v Črnomlju, Dolenjskih Toplicah, Kostanjevici, Prevolah, Škocjanu, Velikem Gabru, Metliki in Novem mestu. Dekliški oktet iz Sel je nastopal skupno z gostitelji — Šentjernejskim oktetom, ter Prekmurskim oktetom iz Murske Sobote, Trboveljskim oktetom in dalmatinsko Klapo Jadero iz Zadra v Novem mestu.

Po teh koncertih se je vseh štirideset oktetov zbralo na Otočcu pri skupni večerji. Kot je že stara slovenska navada, je tudi tokrat dolgo v noč donela slovenska pesem iz vseh grl in čutilo se je, da je pesem tista stvar, ki ljudi združuje in povezuje.

V soboto popoldan ob štirih so se zbrali vsi oktet iz Šentjerneju, odkoder so šli skupno k odru, ki je bil pripravljen na prostem. Vreme pa je organizatorjem prekrizalo vse načrte. Zaradi dežja je ves program, ki bi ga sestavljali oktet vsak z eno pesmijo, odpadel.

Kljub temu je bilo to srečanje pravi slovenski praznik, saj so bili zastopani Slovenci ne le iz celotne Slovenije, temveč tudi iz Italije in Avstrije.

Resolucija Zveze borcev za severno mejo

V Ljubljani so se borci prostovoljci za severno mejo pred kratkim spomnili bojev izpred 60 let in ob tem sprejeli naslednjo resolucijo, ki opozarja na zaskrbljujoči razvoj na Koroškem in v Avstriji:

„S sklepom vseh treh, v avstrijskem parlamentu zastopanih strank, da bodo odslej reševale vprašanja izpolnjevanja avstrijske državne pogodbe le sporazumno, postaja boj Slovencev in Hrvatov čedalje težji. Ničesar se ne morejo nadejati od strank, ki so tako kapitulirale pred koroškim Heimatdienstom in je tudi socialistična stranka, čeprav večinska, izgubila svojo samostojnost v reševanju nacionalnega vprašanja na Koroškem. To sta dokazala že prva dva zakona, ki sta bila po tem sklepu v avstrijskem parlamentu sprejeta: zakon o posebnem preštevanju in zakon o narodnostnih skupinah. V tem duhu bodo v nadaljnjem izdani vsi pravni predpisi in odločbe.

Izražamo veliko zaskrbljenost

posebej za obstoj koroških Slovencev.

Razumemo in odobravamo politiko našega državnega vodstva v duhu sklepov helsinške listine in v duhu nevršččnosti naše mednarodne politike. Zelo zgrešeno pa bi bilo, ako bi se ob taki prijateljski politiki nasproti Avstriji nadejali, da se bodo politične sile, ki obvladujejo avstrijsko življenje in ga bodo za nedogleden čas še obvladovale, odrekle nadaljnjemu germanizacijskemu pritisku na Slovence in Hrvate v Avstriji. Dokler ne bo Avstrija po obveznostih petega odstavka 7. člena in 9. člena avstrijske državne pogodbe z dne 15. maja 1955 pokazala volje in moči, da prepreči delovanje takih nemškonalističnih organizacij, kakor je koroški Heimatdienst, ki se s tako sorožnostjo bori proti izpolnjevanju obveznosti 7. člena te pogodbe, toliko časa bomo videli v Avstriji nemškonalistično, germanizatorično, nasproti Slovincem, Jugoslavi, imperialistično razpoloženo državo.“

VELIK KORAK PROTI JUGU

Ena izmed najboljčutljivejših pomanjkljivosti v evropski mreži avtocest je premagana. Presledek, ki je vsako poletje povzročil kolone v smeri proti jugu, je zaprt. 30. junija 1979, še pravočasno pred velikim prometnim navalom turistov iz Nemčije, je bil zadnji del avtoceste v deželi Salzburg dograjen. Tako da je bila Turska avtocesta (Tauernautobahn) izročena prometu.

Med graditvijo je bilo na tem sektorju Turske avtoceste (Tauernautobahn) zaposlenih 450 ljudi, ki so imeli na razpolago silo 10.600 PS.

„Veliki korak proti jugu“ pa bo že v bližnji prihodnosti še večji, kajti leta 1984 je dograjen tudi predor skozi Karavanke, ki bo odprla vrata v južno-vzhodni del Evrope.

Odvetnik dr. Matevž GRILC sporoča, da je odprl ODVETNIŠKO PISARNO v Celovcu, Karfreitstraße 14, III. nadstropje, telefon 82 1 77.

čem v obeh deželnih jezikih, za uvod pa je zapel nemški mešani zbor iz Loč nekaj svojih pesmi.

Še pred koncertom so v slavnostnem aktu počastili dolgoletne pevce cerkvenega zbora (Marija Simčič, Agi Ofner, Hilda Huša, Martin Schaubig, Andrej Taupe in Šimej Triesnig), organist in zborovodja Šimej Triesnig pa se na tem mestu prav lepo zahvaljuje vsem pevcem, ki so tako pridno sodelovali in sooblikovali ta loški praznik. Veseli ga, da je zbor ob tej priložnosti dobil tako lepo število novih pevcev, s katerimi bo možen še marsikateri podvig zbora.

Rož - Podjuna - Žilja

● KOTMARA VAS Zaključna šolska prireditev

Zadnji petek, 29. junija 1979, so priredili kotmirški učitelji in učenci v telovadnici osnovne šole zaključno šolsko prireditev. Učenci so pokazali, kaj so se naučili. Vrtili so se odrski in pevski nastopi, najbolj pogumni pa so deklamirali pesmi.

V začetku je pozdravil ravnatelj Josef Schwarz — vodstvo šole je prevzel z začetkom minulega šolskega leta jeseni 1978 — starše in sorodnike učencev ter častne goste, med njimi župana Jožefa Strugerja, oba podžupana, navzoče člane občinskega odbora, župnika Maksa Michorja in še nekatere druge; ravnatelj je tudi povezoval posamezne točke.

Od nastopajočih je treba izrecno pohvaliti šolski zbor, ki je pod vodstvom učiteljice Renate Trieb zapel več pesmi; učenci obeh četrtilnih razredov so zapeli pod vodstvom učiteljice Emilije Müller tudi eno angleško pesem.

Nadvse razveseljivo in pohvalno pa je bilo, da je bilo letos pri zaključni šolski prireditvi slišati domačo slovensko besedo. Saj je šola dvojezična, in povsem pravilno in pravično je, da se to tudi pokaže pri taki šolski prireditvi.

Učiteljica Rezika Iskra je pripravila z veliko ljubeznijo in z veliko požrtvovalnosti s prvošolci recitacijo Župančičeve otroške pesmi „Ciciban in čebela“ (Ciciban je bil Kris Muri, čebelica Simona Iskra, Rudi Kulnik in Andrej Morič sta bila pripovedovalca). Mali Kris Muri se je postavil tudi zelo pogumno, ko je — sam pred polno veliko dvorano — zapel in zaigral pesem „Meljem, meljem kavico“. Drugošolki Bernadka Niemetz in Vesna Wakounig (učiteljica Emilija Müller) pa sta deklamirali pesem „Počitnice“.

Mirne duše lahko rečemo, da je občinstvo nagradilo nastopajočo za slovensko besedo in pesem — kot tudi vse druge skupine za njihov nastop — s prisrčnim aplavzom. Zlasti učenci so navdušeno ploskali svojim sošolcem.

● LOČE Nove orgle

Nadvse agilni cerkveni pevski zbor v Ločah je sklenil, da pusti popraviti stare orgle v farni cerkvi, ki so prišle že stare iz cerkve Sv. Nikolaja v Beljaku pred več kot 100 leti v Loče.

Strokovni izvid jim je odsvetoval popravilo, ker so pač orgle že bolj ali manj odslužile. Odločili so se po nasvetu našega šolanega organista Hanzija Gabriela, ki je zdaj na Dunaju, za elektronične cerkvene orgle, ker pač pravih mehaničnih že iz finančnih vzrokov ne bi zmogli. Stanejo namreč več kot milijon šilingov. Hanzej Gabriel je priskočil tudi na pomoč pri nabavi novih orgel, ki jih je sestavil naš rojak Peter Krasnik iz Šentjanža v Rožu. V obširni zbiralni akciji, ki jo je začel domači organist Šimej Triesnig, so farani loške občine tudi sami prispevali lep del k nabavi tega modernega, a zelo primerne instrumenta, ker se tudi po mnenju strokovnjakov nič ne razlikuje od starih mehaničnih cerkvenih orgel.

V nedeljo, 24. junija, so stale Loče v znamenju blagoslovitve novih orgel. Za uvod je Hanzej Gabriel dal zelo lep koncert, katerega je pričel s skladbo Stanka Premrla. Podal pa je tudi dela Johana Sebastijana Bacha. Pri slavnostni maši, katero je oblikoval zaslužni slovenski cerkveni zbor pod vodstvom Šimeja Triesniga, je pridigal prof. Jože Ropitz o pomenu cerkvene glasbe. Mašo sta darovala z domačim župnikom Škofijem

Janko Ferk - Pesmi

življenje

samo dvoje življenj imamo
eno na tej zemlji jasni
s katere gledamo
na ono kakor plahe živali

I...

toliko lepote
še nisem videl
nikoli

temni lasje
obraz žareč
oči bleščeče
ustnice hrepeneče
telo vitko

roža rdeča
v jasnem soncu
na zemljo poslana

tukaj
da tukaj
mladost
ustavila je
veseli korak

morda sem strmel
gotovo vztrepetal

ezoterične asociacije

človek
ne ve samo
kar ve
človek
lahko nekaj ve
ne
da bi vedel
da ve
če veš
da ne veš
veš

prah skrbi

v zrno peska
sem pognal
korenine
svojih skrbi

zrno peska
sem zrezljaj
iz kamna
ki se mi je odvalil
s srca

ekstaza slovenca

kot koroški slovenec
izrazilo intenzivno
doživljam
slovensko čustvo

težka in stara
slovenska kri
me trdo veže
na koroško zemljo

upam
v boljšo slovensko bodočnost
odpustim
veliko nemško krivdo

basen o angelu

angel
ni pel
pozavne
ampak trobento

Maks Domej - Pesmi

0026

Materina beseda
je več
kot samo
govorjenje.

SLOVENCU

Korak je v mokrem snegu
razdril spečo besedo.
Luči so ugašale,
nad planjavami je zavladala
razsežnosti polna tišina.

Volk je zatulil in speča množica
ovc se je plaho razpodila
na jug,
na sever,
na vzhod,
na zapad.

Povsod so samo drveli.

Voditeljji, kot lutke našemljeni,
so se poskrili v kože
svojega oportunitizma.

Čreda je tulila,
lomila v noč in zapadel je sneg.
Bele ovce se niso več
razlikovale od narave.
Le tu pa tam so bile vidne
črne lise, črnih — dobrih ovc.

Z ledenimi očmi so iskale
pastirja,
hlev,
oganj —
spremembe,
rešitev!

MATERINŠČINA

Iskal sem izraza
v nemščini.

sodil je
v hromo središče
vsega nesrediščnega

ležal je
mirno zlomljen na podiju
zlom
svojih peruti
mu je dokončno
snel temno krinko

gledal je slepo
v nedogled
in padel
iz nezavesti

Pesmi Janka Ferka so vzete iz
zbirke „hladni ogenj“ in „samoumev-
nost nesmisla“.

Zanemarjal sem te.

Rosne so oči
in sram me je,
ko poklekujem
pred tvoje
obličje.

Odpusti mi.
Roka se mi trese
že od
rojstva.

TEBE

Tebe so že pribili na križ.
Živel si med nami
in izpil kelih krvi.

Na vrsti smo mi.
Žeblje že kujejo,
krono že pletejo,
hlode že tešejo.

Obsojeni smo na smrt.
Obsojeni smo, da si
s smrtjo sočloveka
pridobimo novo vstajenje.

V svojem življenju
vsak sam odloča o smrti,
le križ si postavil že T I.

0020

Ob studencu pravice
naj bi se umivali.
Voda bi postala umazana —
mi čisti.

Pesmi Maksa Domeja so vzete iz
zbirke „samoumevnost nesmisla“,
ki je izšla prejšnji teden pri SLO-
VENSKEM INFORMACIJSKEM CEN-
TRU SIC. Avtorji zbirke so Janko
Ferk, Maks Domej, Jože Kuess in
Sigi Hobel.

PAMETNI TAT

Nekoč je živel tat, ki je ukradel
pipo, pa so ga zasačili in zaprli.
V ječi je tuhtal, kako bi jo popihal.
Toda ječarji so dobro pazili nanj.
Nekega dne pa zaprosi jetniškega
paznika, naj ga pelje h kralju. „Ti
hočeš biti sprejet pri kralju?“ ga
vpraša paznik.

„Da, imam dragocenost, ki bi jo
rad izročil kralju.“

„Počemu pa ti prihajaš?“ ga
vpraša kralj.

„Vašemu Veličanstvu bi rad iz-
ročil neko dragocenost.“ In tat
privleče iz žepa majhen, papirnat
zavitek. Kralj ga odpre: „Saj to
je vendar čisto navadna hruškova
pečka!“

„Res, hruškova pečka je,“ pri-
zna tat, „toda ne dobite take vsak
dan! To je dragocenost: kdor jo
vsadi, mu rodi zlate hruške!“

„Zakaj je pa potem nisi sam
vsadil?“ bi kralj rad vedel.

„Ta reč ima svoj vzrok: samo
ljudje, ki niso nikoli kradli ali po-
neverili, jo smejo vsaditi, sicer ob-
rodi navaden sad. Jaz sem pa tat
in zato se mi je ne splača vsaditi.
Zato sem jo prinesel vašemu veli-
čanstvu, ker vaše veličanstvo go-
tovo še ni nikoli nič poverilo ali
celo ukradlo.“

„Ne, ne, ne, tega pa ne,“ reče
kralj. Ko je bil še mlad dečko, je
nekoč svoji materi ukradel denar.

Tat predlaga ministra. „Ne, ne,“
reče minister. On se je, žal, dal
pregovoriti in je dal službo vsake-
mu, ki mu je pošteno plačal. Kdor
mu pa ni dal denarja, vzlic zaslu-
gam ni postal nikoli uradnik.

Tat predlaga generala. „Ne, ne,“
reče general. On je namreč zme-
rom pridržal zase polovico denar-
ja, ki je bil namenjen za vojake,
če so šli na vojsko. Poleg tega se
je bahal z junaštvi, ki jih ni sam
napravil.

Tat predlaga vrhovnega sodni-
ka. „Ne, ne,“ odgovori ta, ki nikoli
ni vprašal, kje je pravica in kje
krivica, ampak samo: „Denar ali
brez denarja.“ Kdor mu je dal de-
nar, je dobil zmerom tudi pravico.
Zdaj predlaga tat upravnika ječe.
„Ne, ne,“ reče ta in zamahne z
roko. Vsakega zločinca, ki so ga
privedli, je najraje vprašal, če ima
še kaj denarja. Če je imel denar,
ni grdo ravnal z njim, če pa ni imel
denarja, se mu je slabo godilo!

Tat jih je predlagal še kar po-
vrsti, a nihče ni hotel vsaditi hru-
škove pečke. Pa se začne glasno
smejati. „Vi poverjate, vi kra-
dete, pa vas nikoli ne bodo prijeli
in vtaknili v luknjo! Jaz sem pa
samo pipo ukradel, pa naj zato
sedim v ječi?“ Kralj mu na to ni
mogel odgovoriti in ga je oprostil.

Kitajska pravljica

PISMO BRALCA

Uporabljenost literature ...

(Nadaljevanje s 5. strani)

Vmešavam se tukaj v tuje stva-
ri, motim Slovencev sovražni molk,
oportunitizem nekaterih superkoro-
šcev. Torej bo še ostalo pri sta-
rem. Jezik slovenskih pisateljev,
jezik živečih, ne bo dosegel mol-
čečih Brez, mrtvih duš superkoro-
ške zveze pisateljev. Zato bom
ostal s svojo zahtevo dvojezične-
ga zborovanja sam.

Predlagam, naj ostanejo Breze
kakršne so, da bomo imeli nekaj
krajev, ki so tako oddaljeni koro-
ški skupnosti, kakor mrtva luna,
kjer je že možen skupen „pogo-
vor“. Kako bi bili utrujeni in zmeh-
čani, če bi vladala v deželi dvoje-
zičnost! Kako bi bila skupina No-
wotnija štrpacirana! Vsak otrok

in vsak pesnik ve: dvojezičnost —
to pomeni napor, ki je slab za
glavo!

Breze naj ostanejo kakršne so,
in da bi moja prijatelja Andrej in
Valentin v prihodnem letu ne ta-
vala v Brezah sama po popolnoma
nemškem programu, se jima bo v
kratkem času pridružil prostovolj-
no tretji Indijaneč! In tako se naj
dela naprej vsako leto, da bi našla
(vedno bolj samoumevna in zato
tudi močnejša) diskriminacija slo-
venskega jezika svoj vedno boljši
alibi!

Oprostite, slovenska literatura ni
zatirana, izogibajo se ji le, kakor
v Brezah; kakor kupu konjskih fig
na ravni cesti. Za pomiritev disku-
sije predlagam, naj se poskrbi slo-
venski literaturi majhen prostorček
morda na Predarlskem ali dokonč-
no na oddaljeni mrtvi luni.

Del Vedernjak, Goselna vas

Valentin Polanšek

19

Križ s križi

Pripovedoval je brez olepšavanja in priznaval, v
katerih predmetih je najhuje.

Pa kaj bi?

Ponavadi sogovornik itak ni imel pojma o takih
rečeh. Bili pa so tudi taki — in Zoranova Micka je
bila tak primer — ki so trdo zahtevali, da se bodo
učili poleg angleščine v Kranju vendar tudi sloven-
ščine.

— Vojne bo enkrat konec. Ne bo pa konca nas
Slovencev! Torej bo treba tudi takih učiteljev, ki
bodo poučevali slovensko!

Veliko je narodov na svetu. Ne bo jih vojna vzela.
Veliko je tudi študiranih, ki se učijo drugih jezi-
kov. V prvi vrsti pa se naučijo svoje materinščine!

Dijaka je bolelo. Bolelo zato, ker je mislil po-
dobne reči večkrat sredi Kranja. Komu pa naj bi
izdal take misli?

Prav v Schillerstrašje je bilo, kjer je na stari mest-
ni hiši spominska plošča v slovenskem jeziku, spo-
ročilo bodočim rodovom, da je v tej hiši umrl doktor
France Prešeren.

— Edino Prešernova smrtna hiša nosi v Kranju še
slovenski napis... je izdaval z glasom kot prizadeti
ministrant na pogrebu ljubljenega človeka.

— A Prešernova pa še?

Kako, da se je nekdo znašel od hitlerjancev, ki
je spoštoval našega največjega pesnika?

Zoranova Micka je poznala Prešernove poezije.
Ona je poznala tudi Gregorčiča in Cankarja, pa še
druge. Take hribovske ženice so bile za svoj hlap-
čevski položaj čudno načitane. Dijakova babica pa
ji ni zaostajala.

Tako kot je prihajal lani jeseni zaporedoma k svo-
jim dobrotnikom, sorodnikom in domačinom po slo-
vo — tako se je sedaj zopet napotil na obisk k ome-
njenim. Babica je videla, da bi dijak raje šel sam.

Prav, si je mislila, saj mora biti v tujini tudi sa-
mostojen. Pri domačinih bo gotovo pametno nasto-
pal. Tako si je izbral potem po prosti volji nedeljske
popoldneve ali drugačne proste ure, da je zahajal
k ljudem v Sosednju in Prisoju. A tudi v trg je bilo
treba na obiske.

— Dijak mora pokazati svojo oliko in mora znati
z vsakim človekom občevati, se je glasilo tudi ma-
mino bodrilo.

Nekega dne se je spet dalj časa zadrževal pri so-
rodnici. Pri sebi ni imel drugega kot pozabljeno let-
no poročilo učiteljišča, ki ga je doma spravil v ak-
tovko z namenom, da ga bo ob koncu počitnic vzel
s sabo v šolo. Ponovno je začel listati po njem.

Bere z drugačnimi očmi, odkar je čul grozotne
vesti... Tukaj pa je bilo navedenih na straneh tri,

štiri in pet letnega poročila pod naslovom „Zavodni
dogodki 1942—43“ od septembra tisočdevetstodva-
inštiridesetega do 30. junija tisočdevetstotriinštiri-
desetega 54 točk v dnevniškem zapovrstju. Dijak je
našel le nekaj beležk, ki so mu poživile spomin. Ta-
ko 15. oktober 1942 s pripisom „Začetek šolskega
leta 1942/43“. Dijak je podoživljal samega sebe v
zbezanem spominu:

— Nikamor se nisem vedel obrniti. Vedno sem bil
na preži, da bo klical nekdo moje ime. Seveda s
popačenim naglasom. Žal ni bilo tistih prijaznih Ro-
žanov med gručami. Sami novi obrazi! Sami tuji
fantje. Različne velikosti. Gotovo sem delal prav
klavrn vtis, ko me je nagovoril neki večji mladenič.
Mislil sem si, saj me ne more poznati, ko ga jaz še
nikdar nisem videl. Prijazen je bil, pa začel spraše-
vati mene, kod sem in tako dalje. On kot večji je
gotovo ugotovil mojo zgubljenost! Zato sva šla sku-
paj vso pot od doma do šole. Saj bi sam težko našel
tja. Ko smo bili v šoli, me je na lep način pospre-
mil v pravo tropo. Bil sem kot zgubljeni biči med
pomešanimi ovčjimi tropami celega sveta, v koli-
kor sem imel takrat o njem predstave.

Zabeležka pod datumom 12. novembra 1942:

„Skupna ura: Glasba Johanna Sebastiana Bacha.
Izvajajo člani profesorskega zbora...“ mu je bila
spet prisotna v spominu s posebno sliko.

Zakaj prvič je videl okrog sedeče moške, ki so
imeli godala. Seveda ni vseh poznal. Da je toliko
gosli skupaj? se je čudil sam zase. Seveda še ni ve-
del, da je prva in druga violina, da je malo večja

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 8. julija: 15.20 V ječi ni praznega prostora — 16.45 Nacionalni zemljepis — 17.30 Čebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Ime mi je Panaraj in sem Taj — 19.00 Avstrija v sliki — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Zadruga sončnih žarkov — 21.45 Šport — 21.55 Teletreff — 22.40 Teologija v pogovoru — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 9. julija: 10.30 Stella Dallas — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinsonovi — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljku — 21.00 Trije angeli za Čarlja — 21.45 Poročila — 21.50 Šport.

TOREK, 10. julija: 10.30 Modern Milie — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Zivalski svet — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Mi človeški otroci — 20.15 Kaj sem? (Robert Lembke) — 21.10 Dolgi dan Johanna Koflerja — 22.05 Ljudje v Manhattanu — 22.50 Poročila in šport.

SREDA, 11. julija: 10.30 Jeremy — 17.00 Mavrica — 17.25 Tudi šala mora biti — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Očetje starih cunj — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Ne-kupljivi — 21.50 Poročila in šport.

ČETRTEK, 12. julija: 10.30 Otroci, matere in general — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Televizijska kuhinja — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.00 Nelepi profit — 21.15 Mala televizijska igra: Čez dolino (B. C. Bünker) — 21.40 Poročila in šport.

PETEK, 13. julija: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Dvorni svetnik Geiger — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Jame — svet brez sonca — 18.25 ORF danes — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.15 XY-nerešeno — 21.25 Horiconti — 22.10 Šport — 22.00 Vzemi, kaj lahko dobiš.

SOBOTA, 14. julija: 15.35 Dr. Fabian — Smejanje je najboljšo zdravilo — 17.00 Šport-ABC-eda — 17.30 Pinocchio — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Muppets-šov — 18.25 Sedmi kontinent — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki s kulturo in športom — 20.15 Poroka v ribi — 21.40 Šport — 22.05 Vprašanja kristjana — 22.15 Jaz — številka 1 — 0.05 Poročila.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 8. julija: 15.00 Internacionalno skakanje v vodi — 17.30 Pregled — 18.00 We live again — 19.20 Reci mi, kje so norci — 20.00 Bazar knjig — 20.15 Einsteinov univerzum — 22.15 Brez nagobčnika — špecial.

PONEDELJEK, 9. julija: 18.25 ORF danes — 18.30 Otok, ki mu je ime „nevarnost“ — 19.30 Orientacija — 20.00 Ljudje v Manhattanu — 20.45 Prost vstop — Čas v sliki 2 — 22.15 Koleno Claire.

TOREK, 10. julija: 18.25 ORF danes — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.10 Možje brez živcev — 19.30 Deklica pade z neba — 20.00 Na poti po Avstriji — 21.00 Norci, duhovi, muzikanti iz Waldviertla — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 S streho, šarmom in melono.

SREDA, 11. julija: 18.25 ORF danes — 18.30 Pregled — 19.00 Obiščemo razstavo — 19.30 The Munsters — 20.00 Kviz v barvah rdeče-belo-rdeče — 21.00 Franz Schubert v Nižji Avstriji — 21.25 Čas v sliki s kulturo — 22.00 Club 2.

ČETRTEK, 12. julija: 18.25 ORF danes — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Paul in Virginie — 20.00 Dvorni svetnik Geiger — 21.35 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.10 Club 2.

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 8. JULIJA: 07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 9. JULIJA: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Solisti-pevci — „Slovani v Avstriji iz vidika krajevnih imen“.

TOREK, 10. JULIJA: 09.30—10.00 Za našo vas — 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik

PETEK, 13. julija: 18.00 Orientacija — 18.30 Hugo von Hoffmannsthal — 19.30 Mehika — 20.15 Aktualno znanje — 21.25 Will Shakespeare — 22.15 Čas v sliki 2 s kulturo in karikaturami tedna — 22.50 Dave Brubeck in Concert.

SOBOTA, 14. julija: 17.00 Prost vstop — 18.00 Rasmus in vagabund — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Ogenj — 21.55 Sobotni jazz.

TV Ljubljana

1. SPORED

NEDELJA, 8. julija: 9.15 Poročila — 9.20 Za nedeljsko dobro jutro: Ansambel Franca Flereta in Dobrepoljski fantje — 9.45 625 — 10.05 Več kot igra, nadaljevanka — 11.00 Priljubljene zgodbe, III. del: Tom Sawyer — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Dobro jutro, Dar, dokumentarni film — Veseli tobogan: Vinica — Split 79, festival zabavnih melodij — Poročila — Hudo-ljubljbe: Hvar — Športna poročila — 17.20 Otaia iz Bahie, film — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Cardak na nebu in na zemlji, nadaljevanka — 20.40 Slovenci od naselitve do marčne revolucije 1848, dokumentarna oddaja iz cikla: Žive naj vsi narodi — 21.25 TV dnevnik — 21.40 Risanka — 21.50 Zabavno-glasbena oddaja — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 9. julija: 17.55 Poročila — 18.00 Glasbena pravljica: Klepetava želva — 18.15 Mroži, dokumentarni film — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 John Mortimer: Dve zvezdici za ugodje, TV drama — 21.05 Oči kritike.

TOREK, 10. julija: 18.05 Poročila —

nik — Šport — „Otroci, poslušajte!“

SREDA, 11. JULIJA: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 12. JULIJA: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Družinski magazin.

PETEK, 13. JULIJA: 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: „V goré...“

SOBOTA, 14. JULIJA: 09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

18.10 Festival mladinskih pevskih zborov Celje 77 — 18.35 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi: Kako je s tradicijami NOB — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 TV tribuna: Pot do stabilizacije — 20.55 A. Haley: Kolenine, TV nadaljevanka — 21.40 Glasbeni magazin — 22.25 TV dnevnik.

SREDA, 11. julija: 18.00 Poročila — 18.05 Mala čebela — 18.20 Ne pre-

zrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Logatec — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Chioggia: Igre brez meja, prenos — 21.35 V neznanu: Kaj verjamemo, 1. del dokumentarnega filma — 22.30 TV dnevnik.

ČETRTEK, 12. julija: 17.40 Poročila — 17.45 Iskanje Britanika, oddaja iz cikla: Skrivnosti morja — 18.35 Obzornik — 18.45 Razmišljanka — Izmišljanka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna: Krinka — 21.40 Glasbena oddaja — 22.10 TV dnevnik.

PETEK, 13. julija: 17.50 Poročila — 17.55 Doživljaji mačka Toše, otroška serija — 18.10 Priljubljene zgodbe: Sneguljčica — 18.35 Obzornik — 18.45 Tri srca — Radenci 79, II. del — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Jadranska srečanja, prenos iz Crikvenice — 21.25 Junaki serijskega filma: Močnejše od življenja — 22.15 TV dnevnik — 22.30 Nočni kino: Vdovstvo Karilone Zašler.

„ŽIVE NAJ VSI NARODI...“
(Serija oddaj v RTV-Ljubljana)
Prvi verz „slovenske himne“
Franceta Prešerna sta izbrali režiserki RTV Mija Janžekovič in Dorica Makuc za geslo serije televizijskih oddaj, ki jo bodo začeli v nedeljo, 8. julija, ob 20.40 uri.
Serija ima tematiko zgodovine slovenskega naroda. V oddaje vpleteni sta tudi slovenski manjšini na Koroškem in Štajerskem.
„ŽIVE NAJ VSI NARODI...“, nedelja, 8. julija, ob 20.40.

SOBOTA, 14. julija: 15.30 Poročila — 15.35 Čarovnik iz Oza, mladinski film — 17.15 Naš kraj — 17.25 Državno prvenstvo v nogometu, prenos — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Hišica v najem, II. del TV drame — 20.55 Ogenj na nebu, celovečerni film — 23.30 625.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 8. julija: 16.15 Test — 16.30 Državno atletsko prvenstvo, prenos — 18.30 Motorne dirke v Prnjavorju, posnetek — 19.00 Muppet-show — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Film.

PONEDELJEK, 9. julija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Iz pravljice v pravljico — 18.30 Miti in legende — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.35 Aktualnosti — 21.05 Poročila — 21.15 Celovečerni film.

TOREK, 10. julija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Pustolovščina, otroška oddaja — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Festival srbskih gledališč — 21.10 Poročila — 21.20 Znanost — 22.05 Zabavno-glasbena oddaja — 22.55 Atletski miting, posnetek.

SREDA, 11. julija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Otroška oddaja — 18.45 Glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Iz revolucionarne preteklosti, dokumentarna serija — 20.45 Poročila — 20.55 Izviri.

ČETRTEK, 12. julija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Otroška oddaja — 18.45 Vabilo na potovanje, kviz — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kino-oko — 23.00 Poročila.

PETEK, 13. julija: 17.40 TV dnevnik v madžarščini — 18.00 TV dnevnik — 18.15 Med domom in šolo — 18.45 Zabavno-glasbena oddaja — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Kultura — 22.00 Poročila — 22.10 Portreti — 22.40 Kronika dubrovniških poletnih prireditelj 79.

SOBOTA, 14. julija: 18.55 Poročila — 19.00 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 175 let prve Srbske vstaje — 21.00 Poročila — 21.10 Feljton.

Majice z napisom „ZWEISPRACHIG IST BESSER“ so zopet na razpolago. Dobite jih pri SIC-u v Celovcu za 98.— šilingov. Pri tej akciji, ki je s plakati, letaki in lepaki zajela že celotno južno Koroško s Celovcem in Beljakom vred, gre za eno naših prvih „akcij brez nasilja“, ki tudi pri naših nemško govorečih sodeželanah kar dobro odmeva. V okviru akcije nameravajo še nadaljnjo vrsto oblik informiranja o prednostih dvojezične vzgoje, ki naj bi nagovorilo tudi tiste, katerim pisanje v slovenskem časopisu nič več ne pomeni. Podprite ta prizadevanja in naročite majico, ki jo dobite v treh različnih velikostih (večjo, srednjo in manjšo).

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroka se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72 565. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tiska: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

reč violončelo in največja, ob kateri mora glasbenik že stati, kontrabas.

Dijaku se je spominska slika vsebolj pojasnjevala. Vedel je, da je takrat ob tej glasbi se čudežno otepel svojih morečih dnevnih skrbi, vedno glodajočega strahu in ponižujoče zbežanosti. Zlasti si je zapomnil profesorja Ciha, ki je slovel tudi kot ugleden matematik. A nadvse rad je imel glasbo, klasično glasbo. To se mu je videlo, ko je vodil svoj ansambel. Tudi dijak je bil takih slutenj...

Naslednja pozitivna slika je bila od 1. decembra 1942:

„Skupni obisk predstave „Uta von Naumburg“, gostuje celovško mestno gledališče. Prvič čuje odrski jezik. Vsega ne razume. Meša iluzijo in resničnost, da bi rad vso noč gledal kaj takega. Naslednja slika ni bila svetla, tudi ne vesela:

„19. in 20. december 1942 Hajot-nabiralna akcija za zimsko pomoč.“ V študijsko sobo 1b je prišel višji uniformirani hajot-vodja. Prvi, ki ga je zagledal, je moral zakričati: Pozor! Takoj so morali planiti vsi pokonci! Najbližji dijak je moral dati „meldung“ o tem, katera enota je in pri katerem početju se nahaja. Takšen „red“ so uvedli v „zdomsko vzgojo“, ki pa je v marsičem delala vtis prebrisanega pretvarjanja, oponašanja, zafrkavanja in navidezne sodelovanja v neizogibnem stalnem teatru.

Ko je bil hajot-vodja v učilnici, je začel z očmi pobirati tiste „elemente“, ki jih bo treba v prvi vrsti „spraviti na cak“, med takimi „civil-stremuhi“ (psovka za dijake, ki so se gnali samo za učenjem in

knjigami, pa drugače kazali nesposobnost in nezanimanje za „zadeve hajota“) je bil tudi dijak Hajni Karavankar. Hajot-vodja s klobasastimi ustnicami je plazil z očmi od fanta do fanta. Pa s kakšnim prebadajočim pogledom! Dijak je klical vse domače in tuje svetnike na pomoč, da bi mu pomagali v stiski. Vedno se je bal, če so prihajali višji izbirat gotove sodijake iz razreda v domu. Nikdar ni bilo kaj prida, če so te kam poklicali.

Dijaku so izročili seveda tudi rdečo kanglico, ki so jo drugače še uporabljali za razne nabiralne akcije in tudi za Rdeči križ. Dodeljen mu je bil sošolec Martin. Prav tisti, s katerim je imel najmanj stikov in se je prerad norčeval iz Karavankarja. Tudi ta vzdevek je prihajal iz Martinove okolice. Zdaj se je pred vsako hišo postavil Martin in poveljeval:

— Hajni noter!

In na vsaka vrata potrkaj!

Dijak ni ničesar odgovoril. Zdelo se mu je, da od nekd prihaja žerjavica v rdečo nabiralno kanglico, kajti ročaj ga je žgal v prste.

Dodelili so jima zapadno mestno četrt, ki je obema dijakoma bila neznana. Le Martin se je delal pomembnega. Pa ga je tudi postavljanje kaj kmalu šapnilo. Prišla sta iz večjega poslopja in je prav on zgubil orientacijo in silil, da morata pri naslednjih vratih vstopiti.

— „Tukaj sva že prej bila! Saj vidiš pri zvoncu ime Željko, ko ga ti nisi mogel izgovoriti! je vztrajal dijak.

— Sranje taka imena!

Vi Vendi imate sploh vsi taka imena...

Dijak ga je plameneče pogledal. Kaj takega ni pričakoval od sošolca na stopnišču tuje hiše nezna-ne kranjske mestne četrti.

Dijakov pogled je zmedel Martina. Hitel se je malce popravljal:

— Seveda ne gre v prvi vrsti za ime. Gre za prepricanje, za firerjev princip, za zvestobo nemškemu narodu!

Hodila sta od hiše do hiše, od vile do vile, od stanovanjskega bloka do drugega, od vrat do vrat, trkala in zvonila in vsakokrat začela z istimi besedami.

In kaj vse se je godilo? Vsaka vrata se niso odprla. Marsikje sta slutila, da ju nekdo opazuje skozi stekleno ocesce v vratih. Odprlo pa se ni. Ponokod se je šele po dolgem času odprlo in kaka ženska je nekaj godrnjala in krilila z rokami, češ ne razume, kaj hočeta uniformirana pobalina od nje.

Dijak je ob poslušanju slovenske besede stiskal svojo dušo skozi pekel sramote in dušičih samo-očitkov:

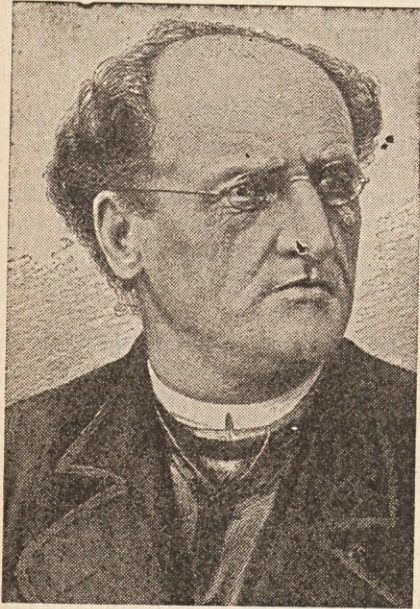
Zakaj se pretvarjam in ne govorim slovensko z ženico, saj jo razumem? Zakaj ji ne povem, da sem prisiljen pobirati za WHW (winterhilfswerk)?

— Kaj pravi, Hajni Karavankar, ti moraš razumeti? je pikal Martin.

— Povem vama, da nimam denarja za...

(Dalje prihodnjic)

„Dne 29. avgusta 1909 je sklicatelj g. Gregor Pak sklical shod z namenom, da se ustanovi Slovensko katoliško izobraževalno društvo „Kočna“ v Svečah. Shod se je vršil pri Adamu in je bil zelo dobro obiskan. Ko je sklicatelj shod otvoril, je podal po kratkem pozdravu besedo č. g. dr. Arnejcu. Govornik je v šaljivo resnem govoru poudarjal potrebo izobrazbe in bodril ljudstvo naj se vsi mladi in odrasli vpíšejo v društvo. Ljudstvo je govoru z zanimanjem sledilo...“ To je uvod v zapisnik

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ se spominja ob odkritju spomenika Andreju Einspielerju hkrati vseh kulturnih delavcev, ki so sooblikovali kot rojaki-domačini duhovno podobo našega človeka in slovenskega naroda v domačem in vseslovenskem okviru.

Na prvem mestu naj omenim župnika Tomaža Herkerja. Bil je v Svečah za župnika med leti 1813 in 1856. Prišel je v Sveče torej v letu, v katerem se je rodil Andrej Einspieler. Sole v pravem pomenu te besede vas tedaj še ni imela. S potrebnim znanjem je vaško mladino seznanjal Tomaž Herker. Razen krščanskega nauka so se otroci učili pri njem tudi pisanja, branja in računanja. Tako tudi Mežnarjev Drejč. Kmalu je bilo opaziti njegovo izredno nadarjenost. Ker pa so imeli starši precej otrok in so bili brez premoženja, ni bilo misliti, da bi sina mogli študirati. Župnik Herker je našel dobrotnikov, ki so omogočili, da je šel Mežnarjev Drejč študirat. Podpiral ga je skozi vsa študijska leta. Tako je Andrej vstopil po gimnazijem študiju v celovško bogoslovje in postal duhovnik, profesor verouka in slovenščine, deželni poslanec, izdaja-

Vodilno mesto zavzema v obdobju, ki je sledilo letu 1848, v kulturnem in političnem življenju Slovencev Andrej Einspieler. Vsled njegovih zaslug za razvoj predvsem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem mu je dodelila zgodovina naslov „Oče koroških Slovencev“.

USTANOVITEV MOHORJEVE DRUŽBE

Že leta 1851 so ustvarili Anton Martin Slomšek, Andrej Einspieler in Anton Janežič sredi Celovca občeslovensko literarno-izobraževalno ustanovo, pri kateri so sodelovali najboljši slovenski pisatelji in priznani strokovnjaki raznih področij. Mohorjeva družba je s svojim književnim delovanjem v tistem času in v poznejših desetletjih med slovenskim narodom opravljala kulturno in vzgojno delo, ki je glede na izobrazbo najširših množic brez primerjave v slovenski kulturni zgodovini, saj je prešlo celo v pregovor, da se je slovensko ljudstvo učilo brati ob Mohorjevih knjigah.

moč svojih narodov v lastni državi. Kljub temu, da je prihajal iz obrobne področja slovenskega ozemlja, se je čutil Einspieler soodgovornega za politično usodo in duhovni razvoj vsega slovenskega naroda. Zato njegovo sodelovanje že takoj leta 1848 pri ljubljanski „Sloveniji“, zato njegovo prizadevanje za politični koncept „Zedinjene Slovenije“, zato njegovo iskanje skupne poti z javnimi delavci iz drugih slovenskih dežel. S tem, da je odprl Einspieler svoj list „Slovenec“ priznanim slovenskim pesnikom in pisateljem, pa je hotel poudariti, da za duhovni potencial slovenskega naroda vsi odgovarjamo in da je možno tuj duhovni potencial večati le ob čim širše zasnovanih narodnih konceptih.

Popoldne se je odvijala v navzočnosti številne prominenca v občinski dvorani na Bistrici v Rožu slavnostna prireditev s pestrim kulturnim sporedom, ki so ga pevsko oblikovali pevci moškega pevskega zbora „Anton Tomaž Linhart“ iz Radovljice (vodi Andrej Arnold), mešanega pevskega zbora iz sosednega Šentjanža (vodi

ne. Rekel je, da naj pogled nazaj nikoli ne sme biti nostalgichen, temveč „če pogledamo nazaj, naj črpamo moči iz preteklosti za naše delo v bodočnosti.“ Vzglede se moramo pri naših prednikih in pri njihovi požrtvovalnosti in njihovem navdušenju pri kulturnem delu. Predsednik sosednega kulturnega društva v Šentjanžu Hanzi Weiss je v svojih pozdravnih besedah izrekel zahtevo po dvojezičnosti v obstoječem otroškem vrtcu na Bistrici, ki bi bila tudi izraz spoštovanja našega dela za to občino.

POMEN KULTURNIH DOMOV

Predsednik SPD „Kočna“, dvorni svetnik dr. Valentin Inzko je v svojem slavnostnem govoru nakažal pomen naših kulturnih domov po vaseh, ki so — kot Krznarjeva hiša v Svečah — vsepovsod bili in so še važen faktor v boju za ohranitev našega jezika in naše kultu-

Sveče: 70-letnica SPD „Kočna“

ustanovnega shoda sveškega društva, ki ga je zapisal prvi tajnik Jakob Beguš in je ponatisnjen v knjigi, ki jo je pripravilo SPD „Kočna“ ob svojem lepem življenjskem jubileju. Poleg zanimive kronike društvenega delovanja v teh sedmih desetletjih so ponatisnili tudi tisti del iz SINGERjeve kulturne in cerkvene zgodovine, ki se dotika Svečam, ter objavili izbor slik iz preteklosti društva. Uvod je knjigi napisal predsednik SPD „Kočna“ dvorni svetnik dr. Valentin Inzko, ki je podal obširen pregled kulturnega in političnega delovanja v Svečah.

Posebna dragocenost te knjige, o kateri bomo še podrobneje poročali, je ponatis rrokopisa Jakaba Aljaža, ki je bil zložen na besedilo Naša pesem Fr. Finžgarja posebno pesem in jo poklonil pevskega zboru v Svečah. Pod naslovom „Kar v srce je mati dala“ je ta pesem tudi posneta na magnetofonski kaseti, ki jo je izdala Krščanska kulturna zveza z moškim pevskim zborom iz Sveč.

Sveče torej v znamenju obletnice domačega kulturnega društva že dopoldne po maši so pred hišo kparja profesorja Franceta Goršeta v slavnostnem aktu odkrili spomenik Andreja Einspielerja, najvidnejšega moža iz Sveč. Svečanost je pritegnila lepo število gostov, med katerimi je bil tudi predsednik ZSO, dr. Franci Zwitter, član predsedstva NSKS Karl Smolle, tajnik SPZ Andrej Kokot i. dr. Za okvirni program je poskrbel domači moški zbor pod vodstvom prof. Antona Feiniga, ki je občinstvo tudi pozdravil v imenu prireditelja. Slavnostni govor je imel predsednik društva dr. Valentin Inzko. Med drugim je dejal:

SPOMIN NA ANDREJA EINSPIELERJA

„Za sveško faro je danes nadvse pomemben dan. Ne samo zaradi tega, ker praznujemo 70-letni jubilej organizirane prosvetne dejavnosti v naši fari, temveč tudi zato, ker bomo odkrili ob praznovanju tega jubileja spomenik enemu tistih rojakov in domačinov, ki so ustvarjali že desetletja prej duhovne temelje, na katerih so začeli graditi slovenski rodoljubi naše fare leta 1909 organizirano prosvetno in kulturno delo v okviru „Katoliškega izobraževalnega društva Kočna“.

telj in urednik časopisov in revij, pisarjih v slovenskem in nemškem jeziku, ena najmarkantnejših osebnosti v kulturni in politični zgodovini koroških Slovencev in slovenskega naroda.

Andrej Einspieler se je rodil leta 1813 v Svečah, umrl pa je leta 1888 v Celovcu. Dobo, v kateri je moral delovati, bi mogli označiti takole:

Od Slovencev naseljeno ozemlje je bilo leta 1848, v letu marčne revolucije na Dunaju, politično in upravno razkosano na območja ljubljanskega, graškega in tržaškega gubernija, to-

Idejo za ustanovitev Mohorjeve družbe je sprožil škof Anton Martin Slomšek, uresničil jo je Andrej Einspieler s pomočjo Antona Janežiča.

Andrej Einspieler se za ureditev šolskih prilik ni le zavzemal kot dolgoletni deželni poslanec v koroškem deželnem zboru, temveč je posvečal v Janežičevem leposlovnem listu „Slovenska Bčela“ problemom šolstva veliko pozornost. Leta 1852 je začel izhajati Einspielerjev pedagoški list „Solski prijatelj“.

rej na območja treh deželnih vlad.

Kmetje so postali šele v tem času svobodni. Šlo je pri tem za večino slovenskega prebivalstva na podeželju. Ti kmetje v sredi 19. stoletja večinoma niso znali ne brati, ne pisati. V Ljubljani ni bilo univerze, na celotnem slovenskem ozemlju nobene gimnazije s slovenskim učnim jezikom.

Slovenski narod je bilo treba torej po letu 1848 osvoboditi šele njegovih duhovnih spon, ga izobraziti in močne in zavestno pritegniti v prizadevanja za kulturni, politični in gospodarski napredek slovenskega naroda.

K zahtevi po enakopravnosti v Avstriji živčih narodov, ki so jo postavili leta 1848 in določbam § 19 državnih temeljnih postav o priznavanju in zaščiti narodnosti in jezika moramo poudariti kot politični cilj Slovencev zahtevo po „Zedinjeni Sloveniji“. Slovenski narodni program „Zedinjene Slovenije“ je našel prvi izraz prav na Koroškem, kjer je zahtevo po zedinjenju Slovencev najprej formuliral Matija Majar Ziljski.

Gre pri tem za dosego visokih kulturnih in političnih ciljev s priznavanjem k enotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru s političnim okvirom Združene Slovenije.

Glede ureditve šolstva je zastopal načelo: V ljudsko šolo kot podlaga vsega pouka spada samo materinščina. Medtem ko je „Solski prijatelj“ dal našemu učiteljstvu poleg pedagoških in metodičnih navodil tudi pravne nasvete ter jim posredoval učno snov v slovenskem jeziku, je Einspielerjev „Slovenski prijatelj“, ki je izhajal dalj časa tudi kot „Duhovni prijatelj“, močno dvignil raven slovenskega liturgičnega in veroučnega jezika v času, ko je bila na Koroškem še tretjina prebivalstva slovenskega rodu. Koroški narodni delavci in buditelji so v dobi Bachovega absolutizma pravilno spoznali, da je najpomembnejše politično delo v tem času kulturno delo: izobrazba naroda ter njegova idejna in duhovna naravnost.

Močno je začel dramiti Einspieler slovenski narod s političnim glasilom „Slovenec“. Vprašanje samostojnega političnega lista za Slovence je že dalj časa zaposlovalo slovensko javnost.

Einspieler je bil večkrat izvoljen v koroški deželni zbor. Bil pa je tudi velik avstrijski patriot. V številnih člankih je Einspieler pozival Avstrijo, naj se ne opira na Nemčijo, ampak na

Erih Užnik) in pevci domačega moškega zbora „Kočna“ (vodi Anton Feinig). Mladinska folklorna skupina KPD „Planina“ iz Sel je navdušila brez dvoma vse ljubitelje domače folklore, domači otroci in mladina iz Sveč pa so brez pretiravanja bili višek dogajanja na tem kulturnem popoldnevu v docela zasedeni bistriški dvorani. Medtem ko je mladina iz Sveč pod vodstvom gospe Amalije Feinig naštudirala in predvajala zborna recitacija o Lepi Vidi Franceta Prešerna zelo ubrano, sta mali Urši in Nataša z Mač s pesmijo in flavti docela omamili srca gledalcev, da ploskanje kar ni hotelo ponehati.

Številno prominenco je pozdravil prof. Anton Feinig, ki je ob koncu svojih izvajanj podal svojo iskreno željo, da „bi „Kočno“ nikoli ne vzel plaz“. Po pozdravnih besedah v obeh deželnih jezikih domačega bistriškega župana Otmarja Baurechta (župan se je zahvalil pri jubilarantu za dolgoletno kulturno delo in opozoril na dediščino Andreja Einspielerja, pionirja slovenske narodnostne skupnosti, ki se je z vsemi močmi trudil za dobro sožitje obeh narodnosti na Koroškem. To dediščino je prevzelo SPD „Kočna“ in jo naj po besedah župana goji tudi v bodoče) je povzel višji vladni svetnik dr. Pavle Apovnik kot zastopnik Kulturnega urada koroške deželne vlade besedo. Opozoril je na veliki idealizem, ki vlada pri naših društvenikih in brez katerega ničesar ne nasta-

re na južnem Koroškem. Na primeru Krznarjeve hiše v Svečah je govornik nanizal vrsto poslanstev, ki jih vrši domače kulturno društvo. Pri Krznarju so si izposojali knjige, tam so se zbirali tamburaši, pevci in „Orli“. „To poslanstvo je Krznarjev dom vršil skozi desetletja, ogreval je naša srca, srca mladine, za slovenski jezik in slovensko kulturo. Ogreval je srca mladine, ki v bivši utrakvistični šoli ni našla tistega odmeva, katerega bi morala najti.“

„Če ne bi naši predniki bili tako požrtvovalni na delu v kulturnem društvu, bi mi danes ne mogli več praznovati,“ je zaključil dr. Inzko svoja izvajanja.

Želeti bi bilo — potrebo je pokazala zelo dobra udeležba na nedeljski proslavi —, da bi v tem delu Roža morda le še večkrat pripravili kako kulturno prireditev v večjem okviru, ki bi odmevala tudi čez meje občine.

OBČINSTVO SI ŽELI VEČ PRIREDITEV

Prosvetnemu društvu „Kočna“ v Svečah velja priznanje in zahvala za dolgoletno delo in trud in najboljše želje pri izvajanju novih sklepov in načrtov, ki so se temu ali onemu kulturniku porodile ob tem jubileju, o katerem smo tu poročali. FK

PESEM KOROŠKE
MOŠKI PEVSKI ZBOR SPD „KOČNA“ V SVEČAH
VODJA ANTON FEINIG

PESEM KOROŠKE
MOŠKI PEVSKI ZBOR SPD „KOČNA“ V SVEČAH